This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

AS
284
.U62
v. 22
No. 7
1927

UNIVERSITY OF VIRGINIA LIBRARY
X002264015

Digitized by Google

Digitized by Google

SPEEDY
BINDER
Manufactured by
GAYLORD BROS. Inc.
Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

Skrifter utgivna av K. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala. 22: 7.

STUDIER

RÖRANDE

EUFEMIAVISORNA

II.

BIDRAG TILL
HERTIG FREDRIKS TEXTKRITIK

AV

ERIK NOREEN

UPPSALA
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

Digitized by Google

PURCHASE
JAN 5

AS
254
.U62
v.22
no.7
1927

For pt. 1 [illegible] see v. 22, no. 2, set
pt. 2 " " " " v. 22, no. 1

S

UPPSALA 1927
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.
26419

Digitized by Google

I. Handskrifterna och deras inbördes förhållande.

Den fornsvenska dikten om Hertig Fredrik av Normandie utgavs efter Cod. Holm. D 4 år 1853 av G. E. Klemming (på titelbladet oriktigt: J. A. Ahlstrand). Om denna upplaga gäller precis det samma som Emil Olson (Arkiv för nordisk filologi 32, s. 129) yttrar om Klemmings upplaga av Flores och Blanzaflor: »Mot det sätt, på vilket den valda huvudtexten återgivits, är visserligen föga att anmärka, men variantapparaten är mycket ofullständig och mycket godtyckligt hopställd och därför oanvändbar för varje närmare studium av dikterna».

En omsorgsfull variantapparat och ett bestämmande av handskrifternas relativa värde är för Hertig Fredriks textkritik så mycket viktigare som ju diktens tyska original är förlorat och inga andra översättningar äro kända än den svenska jämte den därifrån stammande danska versionen. Rörande den tyska dikten och dess litterära ställning hänvisar jag till Aug. Lütjens' förtjänstfulla arbete Herzog Friedrich von der Normandie, München 1912.

De fornsvenska handskrifterna, samtliga på papper, äro sex, av Klemming (upplagan s. 226 f.) benämnda A—F[1]:

A = Cod. Holm. D 4, som brukar dateras till ca. 1430.

B = Cod. Verelianus (eller »Fru Märetas bok») i K. B. Handskriften brukar dateras till 1457, men att detta årtal finns på ett ställe berättigar oss givetvis ej att säga att handskriften i sin helhet nedskrivits detta år.

C = Cod. Holm. D 3 (eller »Fru Elins bok»), daterad till 1476.

[1] Beträffande versantal, plats i resp. handskrift m. m. hänvisar jag till Klemmings redogörelse, jämförd med Lütjens, a. a. s. 5 ff.

Digitized by Google

D = Cod. Skokl. (nu i R.A.) »no. 115, 116» i 4:o[1], enligt Klemming från början av 1500-talet.

E = Cod. Holm. K 45, enligt Klemming från början av 1500-talet.

F = Cod. Holm. D 2 (eller »Spegelbergsboken») från slutet av 1400 talet och början av 1500-talet. Hertig Fredrik säges i själva handskriften vara nedskriven år 1523.

Härtill kommer så den danska bearbetningen, vilken jag kallar

G = Cod. Holm. K 47, antagligen från omkr. 1500; utgiven av Klemming som bihang till hans upplaga, sedermera (med interpunktion) av Brandt i Romantisk digtning fra middelalderen 1, s. 207 ff.

Klemming har valt D 4 till textkodex. Då texten i Cod. Verelianus icke är utgiven, i motsats till A — som saknar verserna 2271—2380 — är fullständig och slutligen enligt min mening är minst

[1] Det egendomliga faktum att en handskrift har två nummer får sin förklaring av följande brev, som i katalogen över Skoklostersamlingen, del 1 (av J. H. Schröder) finnes inhäftat vid nr 116:

Herr J. Gjerss, Skokloster

Med det i bref af den 26 Maji omförmälta Manuskript förhåller sig på följande sätt:

Då professor Schröder år 1824 med mitt biträde upprättade katalogen på Handskriftsamlingen vid Skokloster, voro de manuskripter, som äro uptagne under N^ri 115, 116 och 117 in quarto, utlånta till då varande Adjunkten Gumælius i Upsala; De utgöra 3 volumer. Professoren, som endast hade sitt minne att rätta sig efter, begick ett misstag i så måtto, att han såsom 2 volumer införde Dr. Euphemias visor och Vilkina Sagan, hvilka dock äro sammanhäftade i ett band, hvaremot Gumælius hade till låns 2^ne grekiska handskrifter, hvilka i Catalogen äro upförda såsom en, nemligen N° 117: Aristoteles Græce. I samlingen finnas utan tvifvel placerade nära intill Vilkina Sagan 2^ne böcker med Grekisk stil, af hvilka den ena är Aristoteles och den andra Demostenes. Som jag vill minnas, hafva de pergamentsryggar. Så mycket är fullkomligen säkert, att af Dr. Euphemias visor har icke funnits annat i Samlingen, än den öfwersättning af Hertig Fredriks af Normandie äfventyr, hvilken finnes i N° 116. Kanske minnes jag orätt hvad de twänne grekiska Manuskripterne beträffar. Var god och underrätta mig för ro skull huru därmed förhåller sig. Emedlertid kan denna min skrifvelse förvaras i katalog till framtida efterrättelse. Köping den 16 Junii 1837.

O. R. Bellander.

Digitized by Google

lika god som texten i A, kommer jag att lägga B (Cod. Verelianus) till grund för den kritiska upplaga av dikten som jag hoppas snart kunna offentliggöra. Det synes mig då lämpligt att här först meddela några anmärkningar till Klemmings avtryck av texten i A.

Beträffande förkortningars upplösning må följande påpekas.

Det förkortningstecken som står för *er*, *re* (*ri*) upplöser Klemming ibland *ær*, *ræ*, t. ex. *hær* 41 och pass., *trægha* 54; torde hellre böra skrivas *her*, *tregha*. Man bör minnas att *er* överallt kan insättas i stället för Klemmings *re*, t. ex. *døtter* 3187 (Klemming: *døttre*), *længer* 511 (bättre än *længre* Klemming; liknande former, adv. i komp. på *-re*, passim).

Tvärstrecket över *p*-stapeln betyder i allmänhet *er*. Det synes därför lämpligast att upplösa: *komperni* 19, 553, *kopertygh* 535, *thorperaheet* 3159.

Av fel och ofullständigheter hos Klemming har jag antecknat följande:

V. 10 *ey* tillagt över raden, dock troligen samtidigt.
13 *sihwalfua*. Hs. har faktiskt: *fif sihwalfua*.
60 *en*, läs *een*.
122 *ko*m tillagt över raden.
125 *th*et tillagt över raden (saknas i B!).
150 *fræderik*, hs. *fæderik*.
181 *sinne*, läs *siinne*.
190 *hører* eller *høre*.
191 *vara* över ett struket ord.
217 *qwinnor*, läs *qwinne*.
225 *landh*, läs *land*.
242 *redh*, läs *reedh*.
251 *faghre* eller *fagher*.
376 *them* tillagt över raden, troligen samtidigt.
417 *tedhæ*, läs *tedhe* (rättat uppl. s. 222).
508 *konungins*, läs *konungxins* (så ock 522, 556, 1547, 2596, 2626, 2909).
574 *hwarce* kan läsas *hwarte*; så ock 1124, 2532; tydligt *hwarte* 891, 1951.[1]

[1] Den underliga och en del omskrivna (Kock, Ark. 9, s. 168, Noreen, Aschw. Gr. § 523, anm. 6) formen »*hwarce*» (»*huarce*», »*huærce*») bör utan

Digitized by Google

695 *giorde*, läs *giordhe*.
795 *iætta* över ett struket *hald* (samtidigt).
894 *lætin*, läs snarast *latin*.
905 *fiærdhe* tillagt över raden (samtidigt?).
938 *han* tillagt över raden.
984 *loot*, läs *læt*.
989 *hiælpa*, läs snarast *hiælpæ*.
1008 *orsith*, läs *ørsith*.
1062 *ther* tillagt i margen.
1109 *os* tillagt (troligen samtidigt).
1156 *skilia*, läs *skilias*.
1180 *nadhæ* synes vara ändrat från *nadha*.
1210, 1213 *th*et ändrat från *at*.
1224 *leidin* : *ei* något osäkert.
1268 *gæstæ*; hs. *gæsta* ändrat från *gæstæ*.
1381 *m*ædhan, läs *m*edh (*mz*).
1428 *frælssin*, läs *frælsin*.
1568 *man* ändrat från *iak*.
1784 *basunar*, läs *bosunar*.
1786 *ohyræ* säkerligen ändrat från *hyræ*.
1842 *en*, läs *een*.
1984 *like*, läs *lika*.
2113 *for gaman*; hs. *forgaman*.
2194 *the*, läs *tha*.

---

tvivel helt och hållet strykas. Hos Söderwall, art. *hvarghin, hvarte*, anföras former med *-c-* från Bu, Bil, Bir 3, MB1 och Fl, Fr (= Cod. Holm D 4). De tre exemplen från Bu (utg. av Stephens) ha redan av Ottelin, Stud. öfver Cod. Bur. 1, 115 rättats till *huarte*. — Bil 460 (utg. av Stephens) uppges *hwarce*; hs. har tydligt *hwarte*. Bir 3: 328 (Cod. Holm. A 5 a, utg. av Klemming) uppges *huærce*; hs. har tydligt *huærte*. MB 1, varifrån 6 ex. på *hwarce* anföras, är av Klemming utgiven efter en thottsk hs. i Köpenhamn, som ej varit mig tillgänglig. Enligt Klemming, uppl. s. 587, är den skriven av samma hand som D 4 (D 4 dock skriven av flera händer!). Med D 4 slutligen förhåller det sig så, att Klemming i sina upplagor av Fl och Fr skriver *hwarce, huarce*. Olson följer i sin uppl. av Fl Klemming i läsningen *huarce*. Däremot läser Ahlstrand i uppl. av Alexander nästan genomgående *hwarte* (se t. ex. v. 1182, 1384, 4033, 5824, 5844), likaså Liffman i Ivan (se t. ex. v. 751, 2395). Jag har granskat en rad ställen; man måste ibland läsa *t*, kan och bör göra det överallt. Formen »*hwarce*» har, som man ser, egentligen lancerats av Klemming.

Digitized by Google

2615 *kærdho* ändrat från *kærdh.*
2898 *stoltelik*, läs *stoltelika.*
2914 *stolt*, läs *stolt j* (d. v. s. 'ett').
2930 *arma*, läs *arme.*
2948 *stena twa*, läs *stena j twa.*

Både Klemmings och Brandts avtryck av den danska hs. G äro omsorgsfulla. Beträffande förkortningars upplösning må nämnas att en och samma förkortning hos Brandt upplöses än *es*, än *is*, hos Klemming *is*; borde lämpligen alltid upplösas *is*.

Jag gör här nedan några rättelser och tillägg, närmast till den sista editionen, Brandts.

V. 32 *kallidæs*: av annan hand ändrat från *kallidas.*
153 *for* tillagt över raden.
257 *dameth*; kan enligt Brandt läsas så eller *daneth*, *damth*, *dumth*, enligt Klemming *dumth*, *dumeth* eller *dameth*; enligt min mening kan man knappast läsa annat än *dumth* (jfr nedan s. 29).
378 *ther*; hs. har faktiskt *thr*is.
442 *for*, av B. satt inom parentes, är tillagt över raden.
1182 *forstod*, läs *for stod* (så Kl.).
1193 *vndfoth*, läs *vnd foth* (så Kl.).
1218 *døtter*, läs *døtter* (så Kl.).
1224 *sa* är struket i hs.
1535 *wey*, läs *weÿ* (Kl.: *vey*).
1673 *konningen*, läs *konnigen* (Kl.: *konnigen*).
1775 *brænnæ*, läs *brænnæ* (Kl.: *brænne*).
1871 *tieniste*, läs *tienieste* (så Kl.).
1910 *th*[e]*m*; hs. *thm*, ändrat till *hin* (så Kl.).
2107 *thegh* (Kl.: *thin*), hs. *then* (jfr Brandt 2: 353).
2370 *wij* (Kl.: *wi*), läs *wÿ* (jfr nedan).
2408 *och* (så även Kl.), läs *oc.*
2410 läs *gusz*; *søn* är struket i hs., se Brandt 2: 357 (oriktigt hos Kl.).

Viktigare är att varken Klemming eller Brandt skilt på handskriftens två *y*-typer, med och utan prickar. Att fördelningen mellan dessa icke beror på en slump framgår av den

Digitized by Google

omständigheten, att den prickade typen, såsom man kan se här nedan, nästan aldrig kan antas representera *y*-ljud. Jag anför de ställen där hs. har den prickade typen, här återgiven *ÿ* (det enklare *ij* kan ej lämpligen användas, enär hs. någon gång, åtminstone v. 1843 *frij*, har *i* + *j*).

V. 16 *franckerighÿ*
17 *nomandÿ*
25 *jeÿæ*; likaså 2003
30 *jeÿer*; likaså 2027
35 *asÿa*
54 *normandhÿ*
55 tillägget: *nÿi*
56 *steÿ*
58 *weÿe*
64 *weÿ*; likaså 1034, 1036, 1399, 1833, 2017, 2312
67 *eÿ*; likaså 71, 134, 225, 228, 236, 265, 330, 364, 368, 398, 441, 476, 516, 528, 554, 557, 561, 579, 580, 603, 608, 649, 681, 709, 713, 751, 752, 757, 759, 762, 771, 773, 774, 903, 957, 960, 962, 975, 1066, 1084, 1096, 1116, 1151, 1161, 1176, 1245, 1248, 1264, 1304, 1324, 1410, 1425, 1520, 1521, 1532, 1592, 1650, 1651, 1681, 1685, 1716, 1717, 1735, 1741, 1744, 1745, 1767, 1770, 1780, 1782, 1783, 1787, 1811, 2104, 2176, 2287, 2366
95 *mÿnde*; likaså 546
131 *normandÿ*; likaså 1120, 1939, 1974, 2380
146 *thÿ*; likaså 190, 230, 332, 472, 549, 580, 655, 767, 772, 911, 996, 1152, 1315, 1325, 1368, 1418, 1437, 1453, 1476, 1544, 1567, 1641, 1647, 1673, 1674, 1711, 1820, 1937, 2337, 2384
158 *mÿn*; likaså 452, 665, 1014, 1322
172 *seÿc*; likaså 689, 1007, 1181, 1676, 1840, 2235, 2376, 2420
175 *mÿn*; likaså 963, 1065, 1136, 1245, 1352, 1371, 1379, 1443, 1480, 1494, 1578, 1579, 1583, 1669, 1732, 2044, 2051, 2092
187 *mÿnne*; likaså 1260

Digitized by Google

300 *mÿne*; likaså 590, 690, 701, 755, 772, 1036, 1072, 1080, 1253, 1268, 2159
318 *seÿer*; likaså 378, 434, 440, 451, 503, 562, 574, 724, 847, 995, 1135, 1143, 1319, 1734, 2171, 2210, 2335, 2392
437 *gÿwer*
440 *neÿ*; likaså 585, 651, 752, 771, 1352
494 *frÿ*; likaså 2279
521 *stykÿ*
542 *skÿødeligh*
636 *mÿste*; likaså 956
868 *thÿæ*
869 *seÿæ*; likaså 1119, 1550
871 *flÿdh*
918 *seÿ*; likaså 1732, 2042
936 *mÿth*; likaså 1002, 1077, 1119, 1374, 2110
992 *styckÿ*; likaså 1234
1033 *nÿmmæ*
1089 *længÿ*
1127 *mÿnneligh*; likaså 2264
1154 *torneÿ*; likaså 1175, 1185, 1538
1184 *mÿt*; likaså 1866
1189 *veÿ*; likaså 1535
1198 *eÿer*
1325 *tÿæ*
1330 *mÿnnelig*
1420 *pleÿedhe*
1464 *pleÿe*
1501 *silkÿ*; likaså 1629
1532 *weÿen*; likaså 2013, 2122
1594 *seÿledh*; likaså 1696
1639 *seÿlæ*
1646 *seÿledæ*
1707 *mÿghet*
1774 *seÿledhe*
1784 *mÿgel*
1786 *brenÿnde*
1813 *lÿws*

Digitized by Google

1819 *dÿræ*
1826 *fattÿg*
1858 *klenodÿom*
1865 *mÿnnæ*
1873 *skyldÿgh*; 2109 *skyldÿgt*
1880 *klenodÿwm*; likaså 2284
1891 *sÿdhen*; likaså 2352; 2410 *sÿden*
1907 *mÿeræ*, *mÿndhæ*
1924 *mÿnnerlige*; likaså 2162; 1932 *mÿnelige*
1930 *mÿlde*
1952 *frankerigÿ*
1984 *askomÿn*
1985 *fÿn*
1997 *mÿest*
2017 *rigÿ*; likaså 2384; 2314 *rÿgÿ*
2050 *wÿ*; likaså 2370
2067 *trÿ*
2070 *pleÿed*
2116 *mÿlæ*
2153 *flÿy*
2173 *nÿy*
2177 *lÿst*
2182 *rwbÿn*
2183 *skÿen*
2298 *skÿldes*; 2303 *skÿldis*
2317 *skÿbær*
2323 *mÿldeligh*; 2327 *mÿlderæ*; 2347 *mÿldh*
2324 *kÿrkÿ*
2334 *nÿme*
2335 *ÿdeligh*
2353 *fÿræ*
2365 *grÿme*
2369 *hemerigÿs*
2372 *redÿs*
2375 *fÿngern*
2379 *tÿdh*
2382 *ÿspanÿa*

Digitized by Google

2406 *rÿmæ*
2415 *gÿwæ*.

Jag övergår därefter till att redogöra för min uppfattning om handskrifternas förhållande till varandra.

Angående hss. C och D, E, F, om vilka senare vidare nedan, yttrade Klemming (uppl. s. 227) att de alla sluta sig närmare till B än till A och att de »synas vara afskrifna led för led antingen derefter, eller efter andra afskrifter af den codex hvarifrån B härstammar». Lütjens menade (a. a. s. 8 f.) att man vore frestad att avleda »die Vorlage von C—F» ur hs. B, om icke i ett fåtal fall C—F erbjöde ursprungligare läsarter än B. Dessa fall äro följande:

a) v. 2520[1]: [sigh mik hwar mi*n* ju*mfrv* ær]
th*er* thu wndførdhæ m*edh* skialdo*m*[2] th*er* B.

C—F ha liksom A i stället för *skialdo*m det tydligen riktiga *styldom* (etc.). Men detta bevisar naturligtvis ingenting som helst: skrivaren av C, som kunde fornsvenska, kan alltför väl på fri hand ha rätt rekonstruerat B:s på denna punkt felaktiga text. — På liknande sätt förklaras enkelt följande ställen (b—f).

b) v. 784: [wndhrykte*n* ho*num* landh och æræ]
idh*er* ærffuæ h*e*rra matte wæræ B.

C har liksom A *rætte* i st. f. *ærffuæ*. Uttrycket *rættæ herra* förekommer omedelbart förut (v. 781).

c) v. 76: faro*m* hem tith wi mak wi*n*næ B.

A *finna*; C är här defekt, men D—F — vilka som nedan skall visas utgå från C — gå med A. Det må framhållas att även i Flores v. 86 har Cod. Verelianus

eth barn monde ho*n* th*er* vi*n*næ

gentemot *finnæ* hss. A, B (D 4, Ascabyensis).

[1] Klemmings versräkning, liksom överallt i det följande.
[2] Kanske snarare att läsa *skieldo*m.

Digitized by Google

d) v. 207: nw ær iach fordærffu*i*n aff la*n*d och æræ B.

A och D—F: *fordrifuin*. Denna rättelse ligger ju ännu närmare till hands än föregående, och man kan f. ö. lätt råka läsa **fordriffuin* i B.

e) v. 57: ha*n* haffde th*e*m och mæst*er* godhæ B.

A och D—F: *mæstirlika*, *mestherligh*.

f) v. 2319: natten ær langh och siøn ær br*e*ff
[wi wardh*o*m skyndæ a war*e* leedh] B.

C *bredh* (versen saknas i A). Denna »offenkundige Verderbnis» i B är antagligen av rent språklig eller ortografisk art, ty B skriver även v. 1099 *breff* i st. f. *bredh*:

iach haffde en wægh war yffr*it* br*e*ff
[ow*er* b*e*rgh och dalæ th*e*n genast leedh].[1]

g) Om v. 2430 anmärker Lütjens: »V. 2430 wird durch die Übereinstimmung von A und C—F die Lesart: *the vænta sik honum aldre ij geen* gegenüber sinnvollerem [?!] *the wente han aldrik faa igen* in B als die ursprünglichere bezeugt. B hat hier an einer offenbar verderbten Stelle [?] selbständig gebessert; der ursprüngliche Text dürfte gelautet haben: *the venta se honum aldre ij geen.*» Här har Lütjens lättsinnigt nog använt Klemmings variantapparat som om den vore fullständig, vilket ju ingalunda är fallet. Verkliga förhållandet är att C även här sluter sig ytterst nära till B:

...[2] the wenthe ho*num* aldr*i*k igh*e*n

(på samma sätt D E F). Denna text kan givetvis precis lika väl utgå från B:s (med strykning av *faa*; ändringen *han* : *honum* är betydelselös) som från A:s (med strykning av *sik*).

[1] Olsons uppgift Ark. 32, s. 134 att Cod. Verel. och D 3 i Fl v. 244 (Klemmings räkning) skulle ha *breff* för *budh* rättas genom hans riktiga uppgift i anm. till v. 256 (uppl. s. 17) att Cod. Verel. har *breff*. Så även D 3.

[2] Här torde *at* (så D E F) vara bortrivet.

Digitized by Google

h) Slutligen heter det hos Lütjens om v. 1349 f.: »Aus der Überlieferung ergibt sich, dass B und C—F hier auf verschiedene Weise den rührenden Reim beseitigen, der in ihrer gemeinsamen Vorlage noch vorhanden war». Versparet lyder:

A: ald*re* var føt een renar*e* liiff
nakar tima aff modh*er* liiff
B: aldre war føth eth r*e*nar*e* liiff
nokon thimæ aff nokot wiiff
C: aldre war føth eth r*e*nare wiiff
Nagh*e*n tiid aff q*wi*nnæ liiff.

Med C överensstämma D E F; E har dock *vænare,* F i första versen *liff,* som tycks vara rättat från något annat. — Detta tillåter inga slutsatser om att C är oavhängig av B. C:s läsart förstås bäst som en ren lapsus av den vårdslöse skrivaren; *wiiff* i första versen är fullständigt meningslöst (det är fråga om en yngling), något som den starkt omarbetande hs. F observerat.

Sålunda ha alla Lütjens' bevis för att B och C—F skulle vara sidoordnade visat sig otillfredsställande. I själva verket kan det enligt min mening icke råda något tvivel om att C är en avskrift av B. Jag har icke kunnat påträffa ett enda ställe som talar emot ett sådant antagande.[1] Av enstaka småsaker som synas mig rätt symtomatiska må framhållas bruket av versal i början av vers i både B och C exempelvis v. 404, 702

[1] Som en tillfällighet måste jag betrakta överensstämmelsen mellan A och C i v. 1602:

[Belafir the drøtni*n*g rik]
hon var vntfangin hedh*er*lik A;
warth wndfangin riddarlikæ B;
warth wnfangin hedh*er*lighæ C.

C-versens byggnad i det hela överensstämmer ju helt med B. Möjligen ansåg skrivaren att *riddarlikæ* icke passade om drottningens mottagande, men troligen föreligger blott en reminiscens från v. 2636 som även i B lyder:

wndfingo ha*n* swa hed*er*lik.

Digitized by Google

och 2483, vidare formen *frompde* v. 2168 i bet. 'främjade'; skrivaren av B har väl i hastigheten uppfattat ordet som en form av »främmande» och C följer slaviskt.

Det mesta av Codex Verelianus synes f. ö. ha avskrivits i Cod. D 3.[1] Av B:s innehåll återfinnes i C allt utom »Hur jul och fasta trätte». Av detta har Karlamagnus saga tydligen icke avskrivits ur B, men antagligen allt det övriga. Ordningen i de två handskrifterna är till stor del den samma (Namnlös och Valentin — Hertig Fredrik — Tungulus — Lilla rimkrönikan — Prosaiska krönikan). Om Ivan i C heter det hos (Liffman-) Stephens (Ivan s. XCIII): »Synes vara endast en avskrift ifrån B (= Verel.)». Särskilt märkes att slutverserna om bokens ägarinna överensstämma. »Lilla Rimkrönikan» i D 3 härstammar enligt Klemming, Medelt. Rimkr. 3: 252 »utan tvifvel» från Cod. Verel., likaså satiren om abbotarna o. s. v. Beträffande Flores är saken klar, se Olson, Ark. 32, s. 132 ff. och Floresuppl. s. XIV. Även Erikskrönikans text i C utgår helt säkert från Verel. Detta var Klemmings åsikt (Rimkr. 3: 352). R. Pipping bestrider detta (Erikskrön. s. VII), men som bevis anföres endast att v. 686—687 skulle saknas i B men ej i C. Denna uppgift beror emellertid på en lapsus; verserna finnas även i Cod. Verel. (s. 15 i hs.):

och ha*n* wilde g*e*rnæ m*edh* ho*num* strida
swa fra*m*pt om dænir torde ho*num* bida,

alltså i samma form som de ha i C. Sedan jag meddelat min vän docenten Pipping detta, har han välvilligt ställt till mitt förfogande en förteckning på de ställen där codd. B och C av Erikskrönikan avvika från varandra. Det visar sig vara »idel obetydligheter, av det slag att överensstämmelsen A C kan vara tillfällig». Det enda ställe som i högre grad kunde tala för doc. P:s i inledningen till textupplagan uttalade mening är v. 1464 *styre men* A (C D ff.) gentemot *førœ mœn* B, nämligen såvida P:s resonemang i Kommentaren s. 457 f. vore hållbart. Detta är dock snarast icke fallet, och doc. P. säger sig redan före

[1] Bägge äro ju blandhandskrifter, innehållande underhållningslitteratur, samlad till en adelsdams bruk.

Digitized by Google

mitt påpekande ha börjat luta åt den meningen att B:s läsart är oursprunglig.

Hertig Fredriks text är i C starkt förkortad, vilket särskilt beror på att korrumperade eller eljest svårförståeliga verspar utelämnats. Härmed har då ofta följt att bibehållna verser måst omarbetas (ett par exempel nedan).

Från C härstamma D E F. Detta är redan vid ett studium av variantapparaten i Klemmings upplaga tydligt. Ett par belysande fall skola här anföras som exempel.

a) V. 242—246 lyda i A:

fore thæn hertugha reedh thæn dwærgh
ok honum væghin at kænna
honum thotte berghith alt brænna
aff the stena dwærghin førdhe
ij skiold ok hiælm tha han sik rørdhe.

I B heter det:

for hertigh frederik redh then dwærgh
och honum wæghen alt kende na
honum thykte berghit alt brinnæ
aff the stenæ dwærghen førdhe
j hielm och skiold tha han sik rørde.

Vid avskrivningen stryker nu C de korrumperade verserna 243—244 men måste då tillägga något i stället, nämligen två verser efter 246:

skinon langhe leedh
ther epther hertugh fredrik redh.

På samma sätt i D E F; det underliga *skinon* uppträder som *skinne* D, *skine* E, *skino* F.

b) V. 438 lyder enligt A:

a eet sihwalfft bergh husith la.

Digitized by Google

B har tappat bort *bergh*:

a eth sihwalfft huset laa.

C skriver nu *hwalfft* i st. f. *sihwalfft* och därav få så de tre yngsta handskrifterna: *halfft* D, *hualff* E F.

c) I v. 551 har C råkat skriva *percellæfalæ* i st. f. B:s *percefall* n. pr. Formen återvänder i E F som *percellafale, percellaffale*.

d) V. 720 lyder i B:

loth sinæ mæn allæ kalla thiit.

C har felläst *sinæ* som *friæ*:

ok badh kallæ friæ mæ*n* thiith.

Det meningslösa *friæ* förbättras i D E F till *fyra* (*iiij*).

e) I v. 1650 nämnes en greve *leuitz aff pwenzin* (så B; A *puenzin*). C skriver *pawenz in* i två ord, D *pawenzin*, E *paauens in*, F *paffwens in*.

Att närmare utreda förhållandet mellan hss. C—F saknar intresse för mina syften. Av ovanstående framgår att de samtliga sakna betydelse för Fr:s textkritik.

Värde för textkritiken ha alltså endast de svenska A och B samt den danska G. I bedömandet av deras inbördes förhållande ansluter jag mig till Lütjens och Klemming.

I en mängd fall stå A + B gentemot G. Då G är den yngsta av handskrifterna, dessutom en här och där förkortande översättning, är det givet att G ofta har en oursprunglig läsart, där A B bevarat en bättre. Men å andra sidan lider det intet tvivel att G i en massa fall har bevarat den rätta läsarten gentemot A B. Jag anför här endast några valda belysande exempel härpå.

a) V. 91: hans hiælpm var badhe hwiit ok hardh A;
hans hielm war aff stall och hardh B;
hans hielm war hwidh aff stoll och hordh G 46.

Digitized by Google

b) V. 539. Dvärgakungen säger före striden med de upproriska dvärgarna till hertig Fredrik:

ij skulin thænna dagh hær bidha A;
j skulen j th*e*nne dagh bidhæ B.

I stället för det meningslösa *dagh* har G 477: (*i thenne*) *hawe*.

c) V. 683 f. ha AB det meningslösa

min syst*er*son for thænne saka
at mik skedde all thænne omaka,

G 628 f. uppenbarligen riktigt

my*n* syster søn for thine sage
tha ær mægh skiedh all the*n*ne wmage.

d) V. 697 f.: atta g*re*fua ou*er* eet værdh
foro tholka sama færdh AB.

I stället för *ou*er *eet* har G 642 *øwert* (= fsv. *yfrit*), som ger god mening.

I många fall har G dessutom bevarat tydligen ursprungliga verser som gått förlorade i AB (åtskilliga exempel nedan i kap. 2).

Ytterst ofta överensstämma AG, resp. BG om en läsart gentemot den andra svenska handskriften. I intet enda fall kan det göras troligt att A och G, resp. B och G skulle ha en gemensam oursprunglighet, varav framgår G:s oerhört stora betydelse för textkritiken.

Trots att G som nyss nämnt bevarat många ursprungliga verser som gått förlorade redan i AB:s gemensamma förfader, så är G betydligt kortare. Detta beror — utom på en del mindre luckor, t. ex. strax i början av dikten, troligen ofta beroende på strykning av redan i G:s svenska förlaga korrumperade eller eljest obegripliga ställen — framför allt därpå att G i stället för v. 1641—2432 (= 792 verser) endast har v. 1576—1651 (= 76 verser). Anledningen till denna kraftiga förkortning kan knappast säkert utredas. Lütjens menar (a. a. s. 10 ff.) att G:s svenska förlaga varit defekt och att G på fri hand sökt

Digitized by Google

fylla luckan. Detta är ju möjligt men långt ifrån säkert. Ty vad som saknas i G är dels den rätt långrandiga beskrivningen på torneringen, som särskilt sedan riddarväsendet sett sina bästa dagar kan ha förefallit tråkig, dels den som Lütjens framhållit fabliau-mässiga och moraliskt en smula betänkliga skildringen av hertig Fredriks nattliga besök hos Floria och hur han enleverar henne, vilket kan ha förkortats och omarbetats av anständighetsskäl. Lütjens har själv (s. 12) påpekat att den danske bearbetaren måste ha känt till åtminstone ett par verser inuti det parti som saknar motsvarighet i G.

På grundval av Klemmings variantapparat har Lütjens (s. 13) kommit till den uppfattningen att G oftare stämmer med B än med A. Jag har fått samma intryck utan att jag ansett det vara mödan värt att underkasta frågan en statistisk undersökning på basis av hela variantmaterialet. I denna omständighet ha vi alltså ännu ett skäl för att lägga B till grund för en kritisk upplaga.

Att A+B och G gå tillbaka på en handskrift som redan innehållit oursprungligheter har Lütjens gjort sannolikt, och ytterligare ett faktum som bestämt talar härför anföres nedan (s. 49).

Det stamträd som Lütjens uppställt s. 17 torde efter ovanstående böra modifieras på följande sätt:

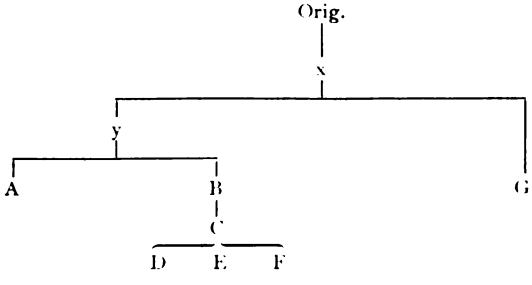

Digitized by Google

II. Anmärkningar till enskilda ställen.

1. V. 19—21.

I de föregående verserna har berättats att konung Artus dog och att »tha forgik th*et* sihwalfua bordh» (runda bordet); dock tro många att kung Artus lever än. Därefter heter det (19—21) enligt A:

th*et* sihwalfua bordh ok th*et* komp*er*ni
th*er* allan tima var swa fri
do ey alt m*edh* konu*n*gin ena;

enligt B:

och th*et* siøuælæ borth th*et* kompanj
th*er* allæ timæ war*e* frij
thok ey alt m*edh* kon*un*gh enæ.

Motsvarighet till v. 13—24 saknas i G, som i stället endast har (G 13—14):

tha leffdhe th*er* effth*er* hans tidh
ridd*er* och sw*enn*e the waræ blidh.

Att *thok* B 21 är felaktigt är uppenbart; *do* 'dog' har uppfattats som *tho* 'dock', vilket i B regelbundet har formen *thok*. Men v. 19 är synbarligen korrumperad i båda handskrifterna.

Ordet *kompani* användes i v. 1583 om hertig Fredriks män (*aff hertugh frædrikx komperni* A), men för övrigt står det syftande på konung Artus' riddare av runda bordet:

553: ok alt konu*n*g artws komp*er*ni A;
1233 f.: th*er* komb*er* ok th*et* komp*er*ni
aff th*et* sihwalfua bordh the æra fri A[1];
1795 f.: aff th*et* sihwalfua bordh th*et* komp*er*ni
komo th*er* ok varo fri A[2].

De två sist anförda ställena ge tydlig anvisning om hur

[1] B korrupt: aff the siøuælæ æru the frij.
[2] B nästan överensstämmande.

Digitized by Google

v. 19 bör restitueras. Attributet *aff thet sihwalfua bordh* har kunnat ställas före sitt huvudord liksom 1755

aff norman*n*di h*err*a fræderik

o. d. På samma sätt i Erikskrönikan:

aff da*n*mark konu*n*g erik,

se Rolf Pipping, Kommentar till Erikskrönikan, anm. 373, med tyska paralleller. — Verserna 1234 och 1796 tyda på att B:s *ware* bör föredragas framför A:s *var swa*. Jag rekonstruerar sålunda:

af th*et* sihwalfua bordh th*et* kompanj
th*er* allæ timæ war*e* frij
do ey alt m*edh* konu*n*gin ena.

Läsarten i B 19 — av vilken A:s kan vara ett försök till förbättring — beror kanske på sammanblandningen av *ok* och *af* (se Hjelmqvist, Ark. för nord. fil. 29, s. 241, R. Pipping, a. a. anm. 377; andra ä. nsv. ex.: *Man ok Huse* < *man af huse* Dahlstierna, min uppl. s. 47; Dahlgren, Glossar art. *och*).

2. V. 74 och 1786.

När hertig Fredrik ute på jakt finner att hundarna icke vilja förfölja villebrådet, förstår han att någonting är på färde och säger, v. 73 f., enligt A:

os ær h*er* nu ævintyr*e*
komin a hand ok ful ohyr*e*.

I v. 1785 f. heter det (A):

aff tumb*er* mæstara dyre
var th*er* ful ohyræ.

Söderwall upptar dels ett *ohyra* f. och n. med bet. 1. 'vidunder' (3 ex. från Al), 2. 'vidunderlighet' (MD 341), 3. 'stor mängd' Fr 1786, dels ett *ohyre* f. med bet. 1. = *ohyra* 1 ? (Al 7402), 2. 'i allmh. det som är ovanligt eller trolskt' Fr 74. Ytterligare finns i Al tre gånger i rimställning (v. 7032, 9194,

Digitized by Google

9874) ett *ohyr* 'vidunder'. Som man ser, kunna alla exemplen utom de två ur Fr sammanföras under betydelserna 'vidunder; vidunderlighet'.

Fr 73 f. finns även i B:

os ær sketh æui*n*tyræ
tidhæ h*er* full hyræ.

Om detta *hyræ* yttrar Söderwall (art. *hyrä*) att det sannolikt står för *ohyre*.

Fr 1785 f. saknas i B, men även här föras vi till ett *hyræ*, ty i A synes först ha stått *hyræ*, vilket sedermera ändrats till *ohyræ*. Som jag på annat ställe haft anledning att påpeka (Stud. rör. Eufem. 1, s. 23 ff.), synas de flesta ändringar och tillägg i Cod. D 4 textkritiskt sett vara försämringar.

Alltså: de båda *ohyræ* i Fr falla i betydelseavseende utanför Söderwalls artiklar *ohyra*, *ohyr(e)*, och på båda ställena tala omständigheter för en ursprunglig läsart *hyræ*. Att Söderwalls översättning av Fr 1786 är riktig, är ju tämligen givet, och i själva verket passar samma översättning bra även i v. 74:

os ær h*er* nu æwintyr*e*
komin a hand ok ful hyræ

'här ha vi nu råkat på äventyr och det fullt upp'. B:s läsart *tidhæ* kan jag ej få något förstånd i.

Det förefaller mycket frestande att sammanställa detta fsv. *ful hyræ* 'fullt upp' med no. *ha sin fulde hyre* i samma betydelse. Ursprunget till detta uttryck synes mig icke fullt övertygande utrett hos Falk-Torp, Et. wb., art. *hyre*.

3. V. 95 f.

B: [so*m* iach fra saghat hørdhe
a sin skioldh han førdhe]
enæ bwlæ aff gull sik sprede
ow*er* alla*n* skiolden sik tede;
A: een bogha aff gull ok han sik spredhe
ok sik ou*er* allan skiollin tedhe;
G 50 f.: jen trindh bøghel aff guldh sa bredh
ow*er* andræ skioldhæ war han tiedh.

Digitized by Google

v. 19 bör restitueras. Attributet *aff thet sihwalfua bordh* har kunnat ställas före sitt huvudord liksom 1755

aff norma*n*di h*er*ra fræderik

o. d. På samma sätt i Erikskrönikan:

aff da*n*mark konu*n*g erik,

se Rolf Pipping, Kommentar till Erikskrönikan, anm. 373, med tyska paralleller. — Verserna 1234 och 1796 tyda på att B:s *ware* bör föredragas framför A:s *var swa*. Jag rekonstruerar sålunda:

af th*et* sihwalfua bordh th*et* kompanj
th*er* allæ timæ war*e* frij
do ey alt m*edh* konu*n*gin ena.

Läsarten i B 19 — av vilken A:s kan vara ett försök till förbättring — beror kanske på sammanblandningen av *ok* och *af* (se Hjelmqvist, Ark. för nord. fil. 29, s. 241, R. Pipping, a. a. anm. 377; andra ä. nsv. ex.: *Man ok Huse* < *man af huse* Dahlstierna, min uppl. s. 47; Dahlgren, Glossar art. *och*).

2. V. 74 och 1786.

När hertig Fredrik ute på jakt finner att hundarna icke vilja förfölja villebrådet, förstår han att någonting är på färde och säger, v. 73 f., enligt A:

os ær h*er* nu ævintyr*e*
komin a hand ok ful ohyr*e*.

I v. 1785 f. heter det (A):

aff tumb*er* mæstara dyre
var th*er* ful ohyræ.

Söderwall upptar dels ett *ohyra* f. och n. med bet. 1. 'vidunder' (3 ex. från Al), 2. 'vidunderlighet' (MD 341), 3. 'stor mängd' Fr 1786, dels ett *ohyre* f. med bet. 1. = *ohyra* 1 ? (Al 7402), 2. 'i allmh. det som är ovanligt eller trolskt' Fr 74. Ytterligare finns i Al tre gånger i rimställning (v. 7032, 9194,

Digitized by Google

9874) ett *ohyr* 'vidunder'. Som man ser, kunna alla exemplen utom de två ur Fr sammanföras under betydelserna 'vidunder; vidunderlighet'.

Fr 73 f. finns även i B:

os ær sketh æui*n*tyræ
tidhæ h*er* full hyræ.

Om detta *hyræ* yttrar Söderwall (art. *hyrä*) att det sannolikt står för *ohyre*.

Fr 1785 f. saknas i B, men även här föras vi till ett *hyræ*, ty i A synes först ha stått *hyræ*, vilket sedermera ändrats till *ohyræ*. Som jag på annat ställe haft anledning att påpeka (Stud. rör. Eufem. 1, s. 23 ff.), synas de flesta ändringar och tillägg i Cod. D 4 textkritiskt sett vara försämringar.

Alltså: de båda *ohyræ* i Fr falla i betydelseavseende utanför Söderwalls artiklar *ohyra*, *ohyr(e)*, och på båda ställena tala omständigheter för en ursprunglig läsart *hyræ*. Att Söderwalls översättning av Fr 1786 är riktig, är ju tämligen givet, och i själva verket passar samma översättning bra även i v. 74:

os ær h*er* nu æwintyr*e*
komin a hand ok ful hyræ

'här ha vi nu råkat på äventyr och det fullt upp'. B:s läsart *tidhæ* kan jag ej få något förstånd i.

Det förefaller mycket frestande att sammanställa detta fsv. *ful hyræ* 'fullt upp' med no. *ha sin fulde hyre* i samma betydelse. Ursprunget till detta uttryck synes mig icke fullt övertygande utrett hos Falk-Torp, Et. wb., art. *hyre*.

3. V. 95 f.

B: [so*m* iach fra saghat hørdhe
a sin skioldh han førdhe]
enæ bwlæ aff gull sik sprede
ow*er* alla*n* skiolden sik tede;
A: een bogha aff gull ok han sik spredhe
ok sik ou*er* allan skiollin tedhe;
G 50 f.: jen trindh bøghel aff guldh sa bredh
ow*er* andræ skioldhæ war han tiedh.

Digitized by Google

Att det här är fråga om en sköld buckla (och icke t. ex. om en sköldbild, ett sköldemärke, trots att *førdhe* i v. 94 möjligen kunde tyda i den riktningen) har antagits av (Söderwall och) Lütjens, a. a. s. 38.[1] Han utgår således närmast från B:s *bwlæ* men menar att det ursprungligen stått **bukla*. För ursprungligheten av denna form tala, menar Lütjens, »die Entstellungen in A (*bogha*) und dän. (*bøghel*)». I arketypen har rimligtvis stått (icke **bukla*, som är obelagt i fsv., utan) *bughla*, som lättare förklarar de olika läsarterna och som finns Prosadikter 202: 21 (även *bog(h)la* ib. 202: 16, 31, 203: 1). — På det »fsv. *bula* 'sköldbuckla'», som blott är styrkt från detta enda ställe i B, böra nog inga större resonemang uppbyggas (jfr Hellquist, Sv. et. ordb. s. v. *bula*). Formen *buckla* är enligt Hellquist (a. a. s. v.) vanlig först på 1700-talet.

4. V. 179 f.

Det heter på tal om de många dyrbarheter som dvärgakungen bar på sig:

A: hwar man tholik finna skal
thusand mark the gullo væl;
B: hwar man *f*u*n*ne tolk*it* fall
fæm thusande m*a*rk the guldo wæl;
G 123 f.: hwar man fi*n*ner tøligt fall
v twsindh mark th*et* gieldhe skal.

Läsarten i B bekräftas på det hela taget av G. Rimmet torde kunna ansättas *fall* ('fal, till salu') : *val* ('väl'). Formen *val* är känd från VML 1 g., vilket naturligtvis kan vara skrivfel (jfr Kock, Ljudhist. 1: 341), men formen stödes av fno. *val*. Att *val* bör insättas Fr 180 synes vara Söderwalls mening (art. *väl*).

5. V. 254, 1878, 1995, 2904.

I Cederschiölds Rimlista till Eufemiavisorna och Erikskrönikan s. 124 ff. förtecknas en nom.-ack. *Frædherika, -rike* som

[1] Rörande denna fråga har jag haft förmånen att få rådgöra med frih. Harald Fleetwood, som är av samma åsikt.

Digitized by Google

skall föreligga på 5 ställen i dikten. Ett av beläggställena kan utan vidare avföras, nämligen v. 1938:

(at) tiænæ h*e*rtigh frede*r*ikæ,

där vi tydligen ha dativ. — Härefter återstå 4 nom.-fall:

a) v. 254 [th*e*n tiidh the ow*er* b*er*gh*it* ridhæ
och war*e* ko*m*pne j dwærgxse*n*s rikæ]
tha mælte h*e*rtigh frederikæ.

Detta ställe torde i en kritisk upplaga lämpligen böra bibehållas vid denna läsart, men om originalet icke haft *Frederik* är rätt ovisst. Det kan tänkas att här ursprungligen stått *rik*, kortare form för *rike*, vanlig i sammansättningar som *himerik*, *fædhernis rik*, rimmande på *Frederik*. Men kanske äro två verser här utfallna. G 170—173 läser nämligen:

for the war kome*n* i dwerigens rige
tha melte hærtwgh frederik
h*e*rræ wil i seÿe mægh.

Möjligen har här en vers gått förlorad efter *rike*, varefter *Frederik* rimmat på *mik*.

b) v. 1877 f.: [h*e*rra gaymorin mælte til sin frændæ]
omattelik
ha*n* taladhe til h*e*rtigh frede*r*ik B;
omata toktelika
eya h*e*rra fræderika A.

G saknar detta parti. — Här kan man givetvis lika väl ansätta rimmet *toktelik* : *Frederik*.

c) v. 1995 f.: (tha) mælte h*e*rtigh frede*r*ikæ
all mi*n* angist skal h*e*r wikæ.

Så B, A (saknas i G). *Frederikæ* måste tydligen bibehållas i en kritisk upplaga, men en emendation ligger synnerligen nära till hands: *Frederik rike*. *Rik* användes ofta som epitheton ornans, vanligen efterställt. Jfr v. 347 f. enligt A:

Digitized by Google

han thakkadhe hænne swa høwizlika
thæn ædhle stolte frædérik rika,

där dock B(G) har *høffuisklik* : *frederik*.

d) v. 2903 f.: tha giordhe viselika
*h*ertugh frædérika A;
th*et* giorde willelikæ
h*e*rtig freder*i*ka B;
tha giorde han saa dygdeligh
th*e*n stalte hertogh frederik G 2136 f.

Då G har samma textkritiska betydelse som A+B har man rätt att rekonstruera:

tha giordhe han swa viselik
then stolte h*e*rtig Frederik.

Alltså: formen *Frederike*, *-a* nom., vilken skulle vara det enda någotsånär acceptabla exemplet i Fr på »tillägg av vokal» för att »undvika olikstavighet i rimsluten» (Cederschiöld, SNF II: 3, s. 12)[1], är till sin existens minst sagt tvivelaktig.

6. *V. 266—278.*

V. 263—264 lyda enligt alla handskrifterna:

daghin fast at qwældith leedh
dwærghin tok orloff ok bort han reedh.

Därefter heter det enligt A:

265 ok vil til husith for*e* ridha
J skulin mik h*e*rra h*e*r vte bidha
Jak vil mina riddara th*e*r at vara
th*et* the for idh*e*r hafua ængin fara
thy fa the owart se a idh*e*r
270 th*e*r vil iak idh*e*r vara vidh*e*r
tho the varo tio hu*n*drath hær*e*

[1] *Normandia*, *-e* jämte *Normandi*(*n*) och *baldakinne* jämte *baldakin* måste uppfattas på annat sätt (jfr R. Pipping, a. a. s. 114, not 1).

Digitized by Google

the flydde alle vtan værie
thy the æru litle som iak ær
thy mono the fara for idher bæra
Thæn dwærghakonung til husith reedh
hertugh fræderik ther vte bleeff
han monde ey længe væra
han var ther vntfangin medh æra.

Enligt B:

och wil til husit fore ridhæ
j skulen mik herra her wte bidhæ
iach wil mina riddaræ at waræ
Tha haffua the ey for idher faara
thy at faa the owarandis sea idher
ther wil iach idher wara widher
tho the waræ thusande heræ
the flyddo allæ wtan weriæ
Aff the riddaræ och swenæ
ther han medh troskap menæ
han wart vnfangin medh æræ
them thøktis som en reese fore them wæræ
thy the æræ litzlæ som iach ær
sagde then dwærghæ konungh ther
then dwærghæ konung til husit redh
hertigh frederik ther wte bleff
han mondhe ey lenghe wæræ
han wart vnfangin ther medh æræ.

Enligt G 197 ff.:

jech wil for til hwsedh ridhæ
j skwllæ mægh herræ her vdhæ bidhe
jech wil myn ridder och swene ath ware
ath the hawe for edher jngen faræ
fonger the edher vwardh ath see
tha wordher them allæ i hierthet wee
the æræ smaa allæ som jech er
the hawe modh edher lidhen vern

Digitized by Google

j siønes jen rese blanth th*e*m ath weræ
æn do ath the war twsindh her
dwerige ko*nn*i*n*gh han til hwseth redh
hertwgh frederik han th*e*r vdhe bedh
han mwndhe th*e*r jckj længi weræ
han wortæ vndh fongen m*e*dh mygel æræ
bodhæ aff ridd*e*r och saa aff swe*n*ne
som ko*nn*i*n*gh malmerikt m*e*dh troskab tiente.

Den bästa och mest sammanhängande texten erbjuder här otvivelaktigt G. Tydligt oursprungligt är blott versparet 201 f., där texten i AB 269 f. bör föredragas; G har ingen motsvarighet i de svenska handskrifterna och ger dålig mening (*wee*!). I A är uppenbart oursprunglig v. 274, som ej ger tillfredsställande rim och som saknar motsvarighet i BG. B har gjort ett annat försök på fri hand att rekonstruera v. 274. Efter v. 272 har B bevarat ett par såsom synes av G ursprungliga verser, men de stå i omöjligt sammanhang. I samband härmed har en vers dubblerats (272 $^1/_4$ = 278).

G 208 har bevarat det rätta rimordet *bedh* (: *redh*); troligen är även *han* i samma vers ursprungligt ('honom') men har avlägsnats i de svenska texterna i samband med utbytet *bedh* > *bleff*.

Av särskild betydelse för det helas restitution är AB 272 = G 204:

the flydde alle vtan værie (: hære);
the hawe modh edh*e*r lidh*e*n vern (: er).

Här bör insättas formen *vær*, återgående på mht. *wer(e)*[1], såsåsom framgår av följande verser, där AG ha rimmet *wærn*: *hær*, under det att B på alla tre ställena har det tillfredsställande *wær*:

han gik for skæmptan a the værn
tha vardh han var vidh th*e*ra hær 451 f.;
tha mælte een swen op a the værn

[1] Jfr der enstaka *wæra* 'bröstvärn' < mht. mlt. *were*, Erikskrön. v. 1762 (se R. Pipping, a. a.).

Digitized by Google

nu æt*er* folk*it* ij konu*n*gx*ins* hær 507 f.;
tho the hafdho hafft th*er* tio slik hær
the hafdho (+ hafft B) mot honu*m* ænga værn 593 f.

Viktiga för vårt ställe äro med hänsyn till det starkt formelbundna uttryckssättet i Eufemiavisorna v. 598 f. — Samma rim har originalet utan tvivel haft v. 771 f.

nw ridhæ the til th*en* dwærgæ hær
och fi*n*næ han wta*n* allæ wær B;
nw redhe til th*en* dwerigh her
och fw*n*ne allæ vdh*en* wern G 718 f.;
Nw ridha the til thæn dwærgha skara
ok finna thøm alla saman thære (!) A.

Att B 272[1]/[2] f. äro riktiga, bestyrkes av följande verspar:

han gaff th*et* riddara ok swena
som han *medh* tr*o*skap mena 2185 f.;
th*er* til riddara ok swena
th*er* honu*m* (the ha*n* B) m*edh* troskap mena 2757 f.

Jfr även Ivan 864 f.:

badhe riddara ok swa swena
th*er* idh*er* m*edh* (mykin) skadha mena.

Kanske bör den första versen med G lyda:

badhe aff riddaræ och swa aff swenæ.

I enlighet med ovanstående rekonstruerar jag med all reservation (passagen har tydligen råkat i oordning på ett ganska tidigt stadium i traditionen) på följande sätt:

enl. B »Jach[1] wil til hus*it* for*e* ridhæ;
j skulen mik, h*er*ra, h*er* wte bidhæ.
Iach wil mi*n*a riddaræ at waræ
enl. A[2] at[3] the for idh*er* hafua ængin fara,

[1] Infört ur G; *wil* tyder på att detta är det ursprungliga.
[2] AG stå här mot B.
[3] Infört ur G; A brukar byta ut *at* mot *thet*.

Digitized by Google

B thy at faa the owarand*is* sea idh*er*
— th*er* wil iach idh*er* wara widh*er* —
thy the æræ litzlæ so*m* iach ær
the flyddo allæ wta*n* vær,
tho the waræ thusande h*er*æ:
i thykkins[1] so*m* en reese fo*r*e th*em* wæræ.»
Th*en* dwærghæ kon*ung* til hus*it* r*e*dh,
h*er*tigh Frede*r*ik han th*er* wte bedh.
Ha*n* mondhe ey lenghe wæræ;
ha*n* wart vnfangi*n* m*edh* æræ
aff the riddaræ och swenæ[2]
th*er* ha*n* m*edh* troskap menæ.

Sammanhanget blir på detta sätt det bästa. Märk att alla *han* i de fem sista verserna syfta på dvärgakungen. Senare, v. 282 ff., talas om hertig Fredriks mottagande.

7. *V. 319—324.*

Verserna lyda enligt A (»han» i v. 319 är hertig Fredrik, »konungen» är dvärgakungen):

han gik m*edh* konu*n*gin ij b*er*ghith in
329 tha sa han m*edh* mykith skin
aldra handa riikheet
th*er* husith var m*edh* innan breet
tribald bliald ok examit
silke ok pæl tha var th*er* fliit.

I B saknas den sista versen; f. ö. heter det:

ha*n* gik m*edh* kon*ung*e*n* j h*er*b*er*ge in
tha saa ha*n* m*edh* mykell win
ald*r*a handa rikhet finnæ
th*er* hus*it* war m*edh* dragh*it* innæ
tribaldh bliald och sameedh.

---

[1] Jfr G.
[2] Jfr dock ovan.

Digitized by Google

G 253–258:

han giek m*edh* kon*n*i*n*gen i hvsseth jndh
tha sa han th*er* m*edh* mygel windh
allæ handhæ righeth
th*er* hwseth war m*edh* j*n*nen bredh
rige pel och sa dumth
tribalth och sameth.

I v. 319 bestämma vi oss utan tvekan för B:s *herberge*, som stödes formellt av A *berghith* och sakligt av G *hvsseth*. Då dvärgarna i Fr skildras helt som riddare i smått och utan några »ktoniska» drag är det sannolikt att A:s läsart är ursprunglig. Dvärgakungens borg Karllawint är skildrad precis som en riddarborg.

I v. 320 är A likaledes uppenbart felaktig. Hss. B och G överensstämma om *win*; jfr fsv. uttryck som: *han redde kost* m*edh* *digher win* Erikskrön. v. 1178, m*edh* *store win* o. d., se Söderwall.

I v. 321 f. stödes däremot A av G (B dessutom meningslös).

V. 324 har tydligen innehållit ett sällsynt och oförstått ord, vilket lett till att B utelämnat hela versen. A har satt in några »flickworte» som passa rätt illa: *tha var ther fliit*. Det ursprungliga rimordet återfinna vi i korrumperad form i G. Efter Brandt läser Kalkar här *dameth* och översätter 'fløjl' under hänvisning till Du Cange *damitum*. Detta är enligt Du Cange en växelform till *examitum* (som står i föregående vers) och synes vara mycket sällsynt. Då nu läsningen **dameth* är felaktig[1] bör nog Kalkars identifikation uppges. G har enligt min mening *dumth*, som torde bero på felläsning av förlagans **dimith*. Vi få då fram en i den tyska riddardiktningen flera gånger nämnd sidensort *dimît*, varom se Alwin Schultz, Das höfische Leben[2] 1: 343. Schultz anför bland andra exempel ett, där *dimît* rimmar på *samît*, vilket ju bör ha legat nära till hands:

Ein vil rîcher samît,
Noch swerzer dann ein timît.

[1] Se ovan s. 7.

Digitized by Google

I fsv. är även *tribald* v. 323 ἅπαξ λεγομενον.

Jag rekonstruerar sålunda:

Han gik m*edh* kon*ung*e*n* j h*er*b*er*ge(t) in;
tha saa ha*n* me*dh* mykell win
aldra handa riikheet
th*er* husith var m*edh* innan breet,
tribald, bliald ok examit,
silke ok pæl ok (swa) dimit.

8. *V. 325 f.*

Dvärgdrottningen heter *Geindor* (andra läsningar av första stavelsen äro kanske möjliga), i G *Gunidor*, och namnet rimmar v. 399 f. på *swoor*. I v. 325 f. rimmar det emellertid på *dør* och med anledning härav skriver A på detta ställe *geindør* (BG *-dor*). Det kan väl knappast anses för djärvt att insätta formen *dor*, som påträffas ett par tre gånger i fsv. (se Söderwall) och som synes förutsättas av många moderna dialekters form av 'dörr'.[1]

9. *V. 379 f.*

Skildringen av prästen Johannes' rikedomar inledes av versparet 379 f.:

A: Hafuin ij hørt sakt ij fra
aff thæn rika p*r*est iohanna;
B: haffui*n* j hørt sakt j fræ
aff rikom p*r*este iohan*n*e;
G 315 f.: haw*er* i hørdh th*er* sawdh fra
aff th*en* rigdom th*er* joen præst aa.

Läsarterna i de svenska handskrifterna äro betänkliga. En böjningsform *Johanna* av *Johannes* torde vara oerhörd. B insätter den normala dat.-abl.-formen på *-e* men måste då rädda rimmet genom den enastående formen *fræ* i st. f. *fra*. I B är dessutom konstruktionen *aff rikom preste* (prep. + starkt böjt adj. + subst.) påfallande.

[1] Jfr rimmet *dora* : *bora* Iv 4547 f.

Digitized by Google

Alla svårigheter lösa sig om vi gå till G. Jag rekonstruerar:

hafuin ij hørt ther sakt ij fra
aff thæn rikdom præs|tin Iohan a.

A:s *iohanna* är alltså uppkommet av *iohan* + *ā* 'äger', B:s *rikom* beror på korruption av *rikdom*. Sakligt är denna text också mycket bättre än AB:s, enär i det följande just skall bli tal om prästen Johannes' rikedomar, icke om honom själv.

10. V. 385 f.

[vnder hwario*m* diske star een steen]
thæn th*er* het*er* amatist
the æro th*er* satte m*edh* føghe list A;
th*en* th*er* het*er* amatiste
the æru th*er* sættæ m*edh* føgæ liste B;
th*en* th*er* hiedh*er* amantist
the ær th*er* satthe m*edh* føwe listæ G 321 f.

Det kanske kunde tyckas självklart att A borde ha företrädet, men märkligt är i så fall att även G har tvåstavig form av *list*. Uttrycket *m*edh *føgha list*(*a*) träffas, så vitt jag kunnat finna, i Eufemiavisorna och Alexander i rim på följande ställen.

a) tvåstaviga rim:

Fr 121 f. genom thorn ok thiokka qwista
han ko*m* th*er* genom m*edh* føgha lista;
Fr 577 f. ok vik*er* vndan m*edh* føgha liste
thiit han h*er*tughin halda viste;
Iv 3825 f. th*et* giordhe hon m*edh* føgha listæ
hon kom th*er* ow*er* th*et* ængin th*et* viste;
Al 4579 f. the waro giordh m*edh* føgha lista
aff smaragdo waro some qwista.

b) enstaviga rim:

Fl 1141 f. (hs. H) adamas ok amatist
bærilla m*edh* føgha list;

Digitized by Google

Al 3399 f. hon war aff en amatist
ful rikelika giordh *medh* føgho list[1];
Iv 5307 f. hon leette *ther* *medh* føgha list
sin kæra *herra* hafdhe hon mist.

Så A. Verserna saknas i B(C)E. F läser:

hw*n* lette *medh* føwe listæ
effth*er* sin kieræ h*er*ræ th*er* hw*n* haffde myst.

Detta är, ehuru formellt otympligare, sakligt bättre. Det synes mig ganska troligt att originalet haft ungefär så:

hon lette th*er* *m*edh føgha lista
sin kæra h*er*ra th*er* hon hafde mistan.[2]

I de övriga fallen av *m*edh *føgha list* är rimordet *amatist*. Enligt min tro bör insättas den från Cod. Verelianus styrkta formen *amatiste*.[3] Härför talar bestämt det metriska i Fl 1142. Versen

bærilla m*edh* fogha list

måste vara 4-taktig då den har manligt rim. Detta kan åstadkommas endast genom skansionen *bærillá*, vilket är föga troligt inuti versen (annorlunda i versslut, jfr exkursen). Med kvinnligt rim blir versen i sin ordning:

bærílla m*edh* fógha líste.

Den i senare texter okända singularformen *amatiste*, återgående på mht. *amatiste* (jämte *amatist*), har av avskrivarna i allmänhet ersatts med normalformen *amatist*.

[1] Här må även anföras Al 4587 f.:

m*edh* karbuncula ok amatist
smaragda mædh*er* store list,

där sammanhanget fordrar pluralis; läs sålunda: *amatiste* : *lista*.

[2] Böjt. perf.-part.

[3] I Al 3399 kan f. ö. föreligga dat. sg. av *amatist*.

Digitized by Google

Exkurs: Erikskrönikan v. 634 f.

Een dott*er* som heet rikitza
ok a*n*nor hon heet marina.

Rimmet har diskuterats senast av Rolf Pipping i kommentaren till krönikan. Han menar att det kan förbättras genom att införa antingen formen *Rikina* eller formen *Mariza*. Båda möjligheterna äro dock betänkliga, då handskrifterna icke erbjuda varianter och då som R. Pipping själv framhåller f. ö. på nordiskt område blott de i Erikskrönikan faktiskt belagda formerna äro kända. »Men», slutar R. Pipping, »det är naturligtvis heller icke alldeles uteslutet, att författaren nöjt sig med ett orent rim, då det gällt personnamn.»

Verserna äro enligt min mening alldeles riktiga, och förklaringen till det skenbart otillfredsställande rimmet är i själva verket ytterst enkel. Vi veta att namn, särskilt utländska dylika, i de fsv. rimverken i slutet av versen infogas på följande sätt:

Hans brod*er* het hertugh ábél Ek 570
then helge konu*n*g érík Ek 590
the strid th*er* var ij Tróiá Fl 304
huru Pallas, Ven*us* ok Iúnó Fl 308

— f. ö. även andra främmande ord, t. ex.

cláréth och móráath Fr 373, 845
tafflith halfft aff róbíin Fr 431
spikinardus ok mírrá Fl 1157.[1]

Jfr R. Pipping, a. a. anm. 570, som dock tyckes luta åt den meningen att t. ex. Ek 570 förutsätter »ultimabetoning»; skall detta betyda »starkton blott på ultima» är åsikten, så vitt jag förstår, alldeles oantaglig.

Det är då att vänta, att ett trestavigt namn med huvudtonen på penultima skall kunna infogas i versslut på samma sätt. Ett säkert exempel på dylik behandling finns i Fr 2389:

[1] Denna vers finns dock endast i den danska hs. F.

Digitized by Google

The vnga frua florié
[kærdhe sik m*edh* iæm*er*likt ve] AB

För övrigt rimmar namnet *Florie* efter följande typ:

the stolta mø florie
the kæmm*er*mæstara æru ey frie 2613 f. (AB).

Likaså Fl 1139:

sardinis ok iacínct*ús*
[iaspis ok topaci*us*],

vidare Iv 4335:

æn tho at hwar*e* cupídó
[var tha til ok giordhe swo],

ty ett uttal **cúpidó* finns ju ingen anledning att räkna med.

Mängder av exempel erbjuder Alexander. Jag anför några av de fall som förefalla mig säkrast.

[Jak t*ror* th*et* weet ængin a*n*nath hær]
æn philipp*us* ær fadh*er* at alexándér Al 520[1];
[alle p*er*si m*edh* eno*m* mwn]
lofwadho tha alexándrúm 3784;
th*et* br*e*ff sænde hon alexándró
[tha han th*et* las høght han lo] 4807[2];
Vi dødhelike granasophísté
[alexandru*m* konu*n*g helsa the] 5731;
th*en* gudhin het*er* cupídó
[i sighin han wara brænna*n*de swo] 6789;
en het karactor oc annar marcíppús
oc th*en* thridhi heet candáulús 7701 f.;
th*et* folk het*er* ciclópés
[swa sigh*er* han som sc*ri*fftena læs] 9411.

Här må även anföras v. 15 f. ur den danska Dvergekongen Lavrin, som är helt avfattad i Eufemiavisornas stil:

[1] Jfr *alexander : ær* 7729 f., *kæær : alexander* 8381 f.
[2] *alexandro : ro* 8153 f.

Digitized by Google

nedh*e*n th*e*t hws jech sawdhe fra
jen stad som kalles Wirona.

Då det är fråga om Verona ha vi säkert att läsa: *Wiróná.*

Alltså: verserna i Erikskrönikan böra behållas oförändrade och namnen skanderas *Rikitzá, Maríná.*

11. V. 391 f.

Det heter på tal om prästen Johannes' rikedomar:

A: bordhit siælfft aff smaragd giort
th*e*r vnd*e*r twe stolpa aff amatist ført;
B: bordh*it* sielfft aff smaragdo giorth
th*e*r wnd*e*r twæ stolpa aff amatist ifordh;
G 327 f.: bordh*et* alth aff smaragdws giordh
th*e*r vndh*e*r to stolper aff amantist førdh.

Hur rimmet här skall lyda är ganska tvivelaktigt. Sista ordet i versparet måste betyda ungefär det samma som *giort* i v. 391.

Som Lütjens, a. a. s. 72 ff., visat går skildringen i Fr tillbaka på en latinsk text, där det om bordet heter: »Hæc mensa est de pretioso smaragdo, quam sustinent duæ columpnæ de ametisto». I en tysk versifierad version, som bör ha stått Fr:s omedelbara källa nära, heter det:

die stollen, da der disch uf stat,
das ist amatiste . . . . .

Cederschiöld, Rimlista s. 269, läser, dock med tvivel, *giørt* : *ført* (båda part. pret. neutr.). Dock är ingen betydelse hos *føra* uppvisad som kunde passa här. Att införa *utført* (jfr Al 3247) mot alla handskrifterna är för djärvt. Jag ser ingen annan utväg än att läsa *fordh* i nära anslutning till BG och fatta detta som part. pret. av *fordha*, vilket i Karlskrönikan flerestädes böjes så (se Söderwall). *Fordha* kan betyda 'utföra' åtminstone om mer abstrakta substantiv såsom *ärende.* Jag läser alltså förslagsvis *giordh* : *fordh.* B:s *amatist iford* torde bero på ett **amatiste fordh* i förlagan.

Digitized by Google

12. V. 399—402.

Verserna lyda enligt BA:

the litzlæ drøtni*n*gh geindor
swo optelikæ hon th*er* om swor
(th*et* ändr. fr. at A) han skulde sik gøræ gladha
ma*n* skop ho*num* (+ th*er* A) ræth allæ nadhæ.

G har emellertid ett verspar till (335—340):

th*en* lidelæ dro*n*ni*n*g gwnidor
sa høwskeligh hw*n* th*er* om soor
han skulde seg th*er* giøræ gladh
th*et* war th*en* bøn hw*n* ha*num* badh
man skibedhæ th*em* th*er* allæ nadæ
til dryk och edindhæ bodhæ.

Att G står grundtexten närmast, därför tala ett par omständigheter. 1) G förkortar på flera ställen, men för att anta en sekundär utvidgning vill man gärna se en bestämd översättningsteknisk anledning.[1] En dylik föreligger t. ex. i v. 364—366:

fyræ handa færghæ liws th*er* sken
eth liws[2] som en snio
a*n*nat grønt th*et* mag*en* j tro (B),

vilka verser i G omarbetats till följande fem (G 298—302):

firæ hwndreth(!) lyws th*er* j*n*nen skien
th*er* war gledhe och mygel roo
mÿne talæ skullæ i ey wontroo
jeth hundredh lyws war hwidhæ so*m* sne
th*et* aneth grøne th*et* matte ma*n* see.

Någon dylik anledning kan knappt ha förelegat i 401 f. (för ett rim *gladh* : *nadhe* skulle G ej ha generat sig).

[1] Jfr Lütjens, a. a. s. 18.
[2] eet var liwst ræt A.

Digitized by Google

2) Det bör ha varit tal om ätande, ty närmast följande vers, 403, lyder:

tha th*et* ætændhi en endhæ fik.

Så i B som stödes av G. A läser *the glædhi* i st. f. *th*et *ætændhi*, en ändring, som tydligen står i sammanhang med att maten utfallit i det föregående. Alltså rekonstruerar jag:

The litzlæ drøtni*n*gh Geindor
swo optelikæ ho*n* th*er* om swoor
han skulde sik th*er* gøræ gladh;
thet var the bøn hon honum badh.
Ma*n* skop ho*num* th*er* ræth allæ nadhæ
til dryk ok æta badhe.

12. V. 455.

När den fientliga hären tågar mot dvärgakungens borg, heter det i de svenska handskrifterna:

bærgh och dala toko (togho A) th*er* widh*er*
[th*er* the drogho for hus*it* nidh*er*].

Det synes alldeles ogörligt att finna någon förnuftig översättning på denna text (hos Söderwall är stället ej heller upptaget). G 395 läser i stället:

bierigh och dallæ skalff widh,

vilket är förträffligt; jfr Fr 1041 (enligt alla hss.):

b*er*gh och dala skulffuo widh*er*

samt Iv 5397:

thy at torn ok mura skulfuo th*er* vidh*er*.

Då G textkritiskt är i och för sig likvärdig med A + B, finns det inget hinder att rekonstruera

bærgh och dala skulfuo (th*er*) widh*er*.

Svårförståeligt är emellertid hur AB kunnat få in *toko, togho*. En svag möjlighet vore att arketypen haft **skoko* av

Digitized by Google

skaka, som i fsv. endast finns belagt med svagt pret. *Skaka ok skelfa* stå tautologiskt tillsammans Stjórn 132: 7.

14. V. 461—464.

B: swa h*er*bærghado th*e*ssæ h*er*ra th*er*
och for th*et* folk th*er* ko*m*m*it* ær
for th*et* hws margh och sæær
sloghos tiældh badhæ fiærr*e* och nær;
A: swa h*er*bærghadho thæsse h*er*ra hær
ok for th*et* folk th*er* komith ær
sloghos tiæl badhe fiærra ok nær
som æwintyrith sigh*er* idh*er* hær;
G (399—404): saa lawdis th*en* dwerige h*er* theræ
th*et* sowe the giørligh pa hwseth mo*n* weræ
mange gylte tieldh th*er* stoor
ko*n*ni*n*gen laa sielff hwseth næær
th*en* th*er* war h*er*ræ for th*en* h*er*
och førde th*et* folk m*edh* mygel æræ.

Denna passus har tydligen blivit korrumperad på ett så tidigt stadium att man blott kan framställa gissningar om textens ursprungliga lydelse.

Det bör först betonas att antalet verser troligen har varit som i G, vilken ej i onödan utvidgar texten, och å andra sidan har här förelegat en av de gynnsammaste förutsättningarna för textförkortning och -korruption, nämligen en rad av liknande rim.[1]

Av verserna i A och B urskilja vi som säkerligen oursprungliga de enstaka A 464 (innehållslös fyllnadsvers) och B 463 (obegriplig). De övriga verserna äro gemensamma för A och B. V. 461 stödes dessutom av G 399, A 463 = B 464 i viss

[1] Ett typiskt fall är v. 511—512 1/3:

nw dugh*er* ey lengh*er* bidhæ
wi wardho*m* genast ridhæ
iach wil for*e* at ridhæ
j skulen mik h*er* bidhæ (B),

där första versparet är utfallet i G, andra i A.

Digitized by Google

mån av G 401. Av G:s verser ser 404 misstänkt ut, och 401 kan ej ha haft den formen (pl. *stoor!*) utan bör vika för A 463 = B 464. Synnerligen välkomna för sammanhanget äro G 402 —403, ty efter den passus vi här behandla komma följande verser (465 f.):

> th*et* rikaste tiældh iach hau*er* aff hørth
> haffde kon*ung*in tiidh m*edh* sik førth.

*Kon*ung*in* syftar här på upproriskes konung, under det att man i den svenska texten frestas att tro att det är fråga om kung Malmrit. Med de danska tilläggsverserna blir saken klar.

Jag vågar följande restitutionsförsök:

> Swa h*er*bærghado th*e*ssæ h*er*ra thære
> — thet sagho the gørla, a husit mondo væra —
> och for th*et* folk th*er* ko*mm*i*t* ær
> sloghos tiældh badhæ fiærr*e* och nær;
> konungin la siælf husit nær
> then ther var herra for then hær.

15. V. 613—620.

I det föregående har berättats hur hertig Fredrik tuktar den upproriska dvärghären, varvid 1400 (1500, 1600?) blevo tillfångatagna. Han skulle ha tagit flera tillfånga, men kung Malmrit ville icke, ty, sade han, »nu har jag mitt land och rike i säkerhet då jag har dessa, de mäktigaste av dem som fördrivit mig; om Gud vill skola de ej leva.» Därefter fortsätter G (555—562):

> hertwgh frederik badh ha*num* sendhe j stadh
> jen swendh han giordhe som han badh
> jen liden dwerigh han badh eÿ fly
> hell*er* for sin wredhe sky
> dwerigen tordhe jckj ridhe
> sidh*en* ko*n*ni*n*gen badh ha*num* bide
> th*et* war aff angest och eÿ aff dygdh
> saa seÿer os bogen for sa*n*nen leedh.

Digitized by Google

Detta parti, i och för sig sammanhängande, ger, så vitt jag förstår, här ingen som helst mening. Vi övergå därför till de svenska handskrifternas (BA) rätt avvikande, sins emellan överensstämmande text, som här torde ha bevarat det ursprungliga.

hertigen badh han sendæ j stadh
en swen han giorde som han badh
en lithen dwærgh han badh ey fly
allan hæræn (hærrin A) for hans wrede sky
then hæren (hær han A) tordhe ey ridhæ
siden dwærgen badh them bidha
thet war aff angist och ey aff dygdh
swa sigher boken wtan lygdh.

I v. 616 uppfattar Söderwall *sky* som verb med den enastående betydelsen 'frukta, vara rädd'. Detta torde vara oriktigt. Jag tar *sky* som adj. 'skygg, rädd', vilket finns belagt i Karlskrönikan i sammansättningen *hovudhsky*. Innebörden i verserna torde då vara följande: Hertigen bad honom (konungen) genast sända en budbärare (till den del av den fientliga hären som icke tagits tillfånga); han (kungen) gjorde som han (Fredrik) bad. En liten dvärg (sändebudet), han uppmanade hela hären att icke fly, fruktande för hans (Fredriks) vrede. Hären vågade ej rida, eftersom dvärgen tillsade dem att stanna. Detta skedde av fruktan och icke av några ädlare bevekelsegrunder; så säger »boken» utan att ljuga.

16. V. 725 f.

Sedan de upproriska blivit näpsta kallar konung Malmrit till sig sina trogna män för att belöna dem. Jag har hittills »ärat» eder alltför litet, heter det, men »nw skulen j thet finnæ»:

A: iak skal medh æro løna thik
thet ij medh troskap hafuin varith medh mik;
B: atj haffuin warit trolik nær mik
nw skal medh ærom lønæ hwar sik.

Digitized by Google

A:s läsart är tydligen omöjlig (*thik!*) och ej heller B:s verkar förtroendeingivande. Misstänkt är också att AB stå oeniga under det att G har en helt avvikande text. I G 670 —671 heter det nämligen:

then troskab jech hawer aff eder rønt
thet skal edher fuldh wel worde lønt.

Att detta är den ursprungliga läsarten, blir mycket sannolikt därigenom att Eufemiavisorna, och särskilt Ivan, uppvisa åtskilliga liknande verspar (rim *rønt* : *lønt* eller *røna* : *løna*). Jämför:

Fr 2151 f. (A)[1] thet skal ey vara aff mik olønt
iak fan ther glædhi iak hafuer thet rønt;
Iv 4959 f.: thet kan thøm aldrigh vardha lønt
(fore) thæn mandom the hafua hær rønt;
Iv 5331 f.: iak hafuer idher thet illa lønt
the dygdh iak hafuer aff idher rønt;
Iv 5599 f.: thet iak faar idher alt ater lønt[2]
the dygdh iak hafuer aff idher rønt;
Iv 806 f.: thet skulin ij nu sannelika røna
iak vil minnas ok idher (thet) løna;
Iv 5603 f.: ij maghin mik (nu ful) væl løna
thet hopas iak [mik B] (nu) at røna;
Fl 867 f.: mik thikker her alt got at røna
gudh gifui iak matte thet idher wæl løna.

17. V. 822.

Hertig Fredrik ämnar rida hem, men dvärgdrottningen, fru Geindor, vill att han skall stanna:

[hon badh (tha) medh føgho sinnæ]
the litzlæ drøtninginnæ
[dweliæs the nat — — —]

[1] Obs. att detta verspar saknas i G.
[2] Så A; enligt F:

thet jech fongher edher thet fullelig lønt.

Digitized by Google

Om denna läsart äro BA eniga och G 768 har föga avvikande:

ha*num* badh th*e*n lidelæ dro*n*ningj*u*næ
[m*edh* høwske ladhe och fogre si*n*næ].

Här måste konstateras ett hos Söderwall ej anfört *arøtninginna* f. Kalkar anför *droninginde* 'dronning' från S., B. Smith, De tre ældste danske Skuespil s. 105 (däremot ej från Fr).

18. V. 905—908.

Kung Malmrit säger om en av de underbara stenar som skänker hertig Fredrik:

B: th*e*n sten ær aff indiæ landh
hwar ha*n* bær a sinæ handh
hwat tik ær held*e*r wæl ell*e*r wee
engi*n* ma*n* faar idh*e*r at see;
A: thæn fiærdhe[1] sten ær aff india land
hwa som han bær a sinne hand
hwat hæll*e*r thøm ær væl æll*e*r ve
ængin man far thik at se;
G (848—853): th*e*n stien ær førdh aff jndia landh
how ha*num* lwcker i sin handh
do ath ha*n* for M mendh standh*e*r
och haw*e*r han stienen i sin handh
hwadh hell*e*r th*e*m ær wel hell*e*r wee
the fonge ha*num* reth jnth*e*t ath see.

Överensstämmelsen mellan A och G visar att *thøm*, *them* i v. 907 är det ursprungliga. Men då måste G 850 f. också vara ursprungliga, enär *them* eljest icke syftar på något.[2] Rekonstruktionsförsök:

th*e*n sten ær (førdh) aff Indiæ landh;
hwar ha*n* bær (lykker?) a sinæ handh
tho at han for m mæn stænder
ok hafuer han stenin i sinne hænde,

[1] Tillagt över raden, oriktigt; ordet hör hemma i v. 903.
[2] Att *them* skulle vara dat. sing. är icke troligt.

Digitized by Google

hwath hæll*er* thøm ær væl æll*er* ve
engi*n* ma*n* faar honum at see.

Rimmet *stænder* : *hænde* har en parallell i Iv 750 f.:

her*ra* iwan æpt*er* honu*m* rænde
han hafde th*er* huarte vin*er* ælla frænd*er*.

Fl 1657 f., där jag Studier etc. 1: 16 f. tveksamt föreslagit att insätta rimmet *stænder* : *hænder,* bör då kanske snarare lyda:

ther the sagho konungin stænder
med draghit swærdh ij sinne hænde.

19. V. 1046.

När hertig Fredrik slagit ihjäl jätten »m*edh* th*et* swærdh ha*n* haffde j hendæ», utbrister han:

B: nw ligg*er* h*er* th*en* fulæ fiendæ;
A: nu lig th*er* hin onde ma*n* thik skænde;
G 981: lige nw th*er* thin fulæ skandh.

Redan Söderwall (art. *skænde* m.) har anmärkt att det rätta rimordet är subst. *skænde*; *thik* i A bör enligt honom ändras till *thin*. Originalet har tydligen haft *thin fule skænde,* såsom framgår av jämförelse mellan B och G. I G har *skænde* utbytts mot det vanligare *skandh* (samtidigt som *hænde* i föregående vers ändrats till *handh*). I A har *skænde* uppfattats som verb, i B har det obsoleta ordet utbytts mot *fiendæ*. Om *lig* eller *ligge* är det ursprungliga är ovisst; för imperativ tala följande ställen i Iv:

sit nu kwar thin fule skænde 2042;
nu gøm han siælfu*er* thin onde skænde 4496.

I båda dessa verser har den danska cod. E (= Cod. Holm. K 4) omarbetat på analogt sätt som A i Fr 1046:

Sith nw qwær hin ondee tik skænde;
gøm ha*n*nu*m* nw th*et* gud tek skænde.

Digitized by Google

Rekonstruktionsförsök:

Nu lig th*er*, thin fulæ skænde!

20. V. 1079—1082.

Den riddare som hertig Fredrik befriat ur jättens våld berättar om sitt namn och sin härkomst:

B: mi*n* fad*er* heth leffuenin
æn iach sielff gaymorin
iach kon*ung* ow*er* skotta ær
the haffua mik allæ sama*n* kær;
A: min fadh*er* het leuenemin
iak siælfu*er* het*er* gamorin
iak ær konu*n*g ou*er* skota hær
the hafua mik alle sama*n* kær;
G (1014—1017): mÿ*n* fadh*er* hiedh*er* leweonj
och sielff hiedh*er* jech gamiori[1]
han ær jen ko*nn*i*n*g ow*er* skotte landh
the tiene allæ vndh*er* hans hand.

Här kan först konstateras att BA:s läsart *het(h)* i v. 1079 är oriktig. Det framgår av v. 1249 och 1881 att Gaymorins far lever, och f. ö. fortsätter Gaymorins anförande sålunda (1083 f.):

hwat vi formagha badhæ
th*er* skulen j ow*er* radhæ.

Då alltså fadern lever, är det sannolikast att han är den egentlige konungen över Skottland, trots att även Gaymorin t. ex. i v. 2169, 2196 kallas »konung». AB:s ej överensstämmande läsarter i v. 1081 tyda även på att något är i olag här; A:s uttryck »konu*n*g ou*er* skota hær» är föga tilltalande. — Jag föredrar därför att följa G:

Mi*n* fad*er* heter Leffuenin
æn iach sielff Gaymorin;
han ær kon*ung* ow*er* Skotta land,
the thiæna alle under hans hand.

[1] Sedermera kallas han alltid *Gamiorin*.

Digitized by Google

21. V. 1598—1612.

I det föregående har berättats huru hertig Fredrik, herr Gaymorin och fru Belaphir mottagits på det mest höviska sätt i staden Barna, där ett tornej skall gå av stapeln. Därefter frågar Gaymorin (v. 1586): »Huru nær mon Beniand[1] væra?», och då han får till svar att han ej är »hæd*e*n enæ milæ», säger han att de icke behöva vila längre, utan att alla skola rida ut och taga emot honom. Så sker ock. De motta Beniand »m*edh* myken ær*e*» och ledsaga honom in i staden. Därefter heter det (ungefär på samma sätt i alla hss.; v. 1598—1600):

the lekar*e* giordo swa myk*it* bangh
wæghen thykte th*e*m ey waræ lang
for*e* margha*n* mæst*e*rligan sang.

G har så följande verspar (1534 f.) som saknas i AB:

som man th*e*m til skiemten giørde
saa lang veÿ man th*e*t hørdæ.

Att dessa till form och innehåll goda verser tillhört urtexten är all sannolikhet för. De svenska handskrifterna erbjuda i stället följande sex verser (1601—1606, här efter B; A föga avvikande):

bolaphir[2] the drøtni*n*g rikæ
warth wndfangin riddarlikæ
genæst hon th*e*n h*e*rtigh saa
th*e*r iach haffu*e*r før sakt j fra
th*e*r ko*mm*i*n* war aff skotlandh
th*e*n h*e*rra ha*n* heth beniandh.

Dessa verser synas falla ganska betänkligt ur sammanhanget, då det ju är Fredrik och hans sällskap som ha ridit för att mottaga Beniand (vars namn redan är oss bekant). Ytterligare må framhållas att Belaphir eljest aldrig kallas 'drottning', blott 'fru'. Verserna torde böra i en kritisk upplaga uteslutas.

[1] Eller *Beuiand*?
[2] Läs *belaphir*; *belafir* A.

Digitized by Google

Därefter heter det i de svenska handskrifterna (här närmast efter B):

then storæ stadh the rika fæste
herbærgadho manga godha[1] gæstæ
the thiit til torney mondho fara
1610 medh (+ swa A) riddarligha skara
kommo ther allæ wegnæ
the iach en dell wil nempnæ.

Att sammanhanget här är stört är ju uppenbart. Förklaringen ges av G, som efter 1610 inskjuter två verspar (1540—1543):

aff norden och aff vesten
mange stalte fremedhe gieste
aff synden och sa aff østen
mange stalde ridder trøste
thÿ kame . . . . . .

Äktheten av dessa verser stödes ytterligare av liknande fraser i Alexander:

aff østan oc sunnan nor oc wæster
war ther margher sændebudhi gæster 9625 f.;
thet vndrar margh en riddara trøster 8814.

På grundval av ovanstående resonemang gör jag följande rekonstruktionsförsök:

the lekare giordo swa mykit bangh;
wæghen thykte them ey waræ lang
fore marghan mæsterligan sang
som man them til skæmtan giørdhe;
swa lang(an) vægh man thet hørdhe.
Then storæ stadh, the rika fæste
herbærgadho manga godha gæstæ
the thiit til torney mondho fara
medh riddarligha skara;

[1] Så A, G; *stolta* B.

Digitized by Google

aff nordhan ok aff væster
marghin stolt(er) frømadhe gæster,
aff sunnan ok swa aff øster
marghin stolt(er) riddare trøster
(the) kommo ther allæ wegnæ,
the iach en dell wil nempnæ.

22. V. 1617—1640.

Vid redogörelsen för de många gäster som infinna sig vid torneringen i Barna heter det (v. 1617 ff.), väsentligen enligt A (som här på det hela taget är bättre än B, vilken dessutom saknar 8 verser, 1633—1640):

Skal iak sighia meræ
herra arrik førdhe æn fleræ
æn thryhundrath aff tæstergala[1]
ther vidher femora kunno tala[2]
Ther kom ok aff frankarike
then stolte konung rike
siæx hundrat[3] riddara[4] førdhe han een
ok ther til marghan stoltan swen
aff thet gambla kompærni
ther fordhom medh konung artws var fry
Herra meliz aff tenabrok[5]
han hafdhe een rødhan vapnrok
Ther kom ok herra gafuian
ther sina tokt væl vara kan
herra segremors ok orillus
komo ther ridhande fore thet hws
lewis ok herra visrezat
ther aldre ville vtan ræt

[1] B oriktigt: *æn thry hudrad tostergala* (G avvikande). Jfr Lütjens, a. a. s. 52 f.
[2] Vad som menas med detta är mig obekant (B samma text).
[3] Så B, G; *thusand* A.
[4] Saknas i A.
[5] Så B; *maliz aff cenalabrok* A.

Digitized by Google

1635 H*e*rra orillus th*e*n riddar godh
th*e*r siællan ku*n*ne vara modh
vigolis th*e*n mære
ha*n*s tolff ko*m*pa*n*a komo th*e*r m*e*dh æræ
aff the tauelrunda skara
1640 ok marghe riddara m*e*dh th*e*m fara.

De viktigaste avvikelserna i G äro följande.

Efter v. 1626 inskjuter G ett verspar, som kanske har tillhört originalet (1560 f.):

sa mange so*m* lewindis effth*e*r ær
thid kam m*e*dh ko*n*ni*n*g*e*n aff franckerigi th*e*r.

V. 1627 lyder i G (1562):

h*e*rræ melios och h*e*rræ tenebrok.

S. 63 har Lütjens visat att detta är riktigt gentemot AB, att sålunda *Meliz* och *Tenabrok* (detta är de bästa formerna) äro två personer. V. 1627 f. torde i närmaste anslutning till G böra restitueras:

herra Meliz ok Tenabrok
hafdhe hwar een rødha*n* vapnrok.

Namnen *Leuis*, *Visrezat* och *Vigolis* motsvaras av *Lenix*, *Miserath* och *Wigilos*.

V. 1638 lyder i G (1573):

the tolff kam th*e*r m*e*dh æræ.

Den sista läsarten ser ut att vara riktig (»the tolff» i st. f. »ha*n*s tolff»), ty på vem syftar *hans* i A? Olyckan är endast, att icke tolv riddare av runda bordet ha nämnts i det föregående.

Lütjens (s. 62) konstaterar att elva artusriddare i Fr nämnas vid namn. Av dessa förekomma fem blott i ovanstående uppräkning, nämligen Meliz, Tenabrok, Orillus, Visrezat, Vigolis; fyra uppträda både i förteckningen och som handlande personer i torneringen: Arrik av Tæstergala, Gavian, Segre-

Digitized by Google

mors, Lewis; slutligen uppträda ytterligare två endast i tornejskildringen: Tidones och Lanzelot.

Nu är det emellertid tydligt att *Orillus* i v. 1631 måste vara en annan person än *Orillus* i v. 1635, med andra ord namnformen i endera versen är korrumperad.[1] Sålunda nämnas faktiskt i Fr tolv artusriddare.

Härav synes mig man kunna dra den slutsatsen att v. 1638 f. böra lyda:

> the tolff ko*m*pa*n*a komo th*e*r m*e*dh æræ
> aff the tauelrunda skara,

och Tidones och Lanzelot ha sålunda säkert funnits nämnda även i uppräkningen.[2]

Det intressantaste med det som här påvisats är att det ger ett ganska säkert exempel på textkorruption gemensam för A + B och G. Härpå även ett fall — dock ej lika påtagligt — hos Lütjens s. 16.

23. V. 2237 f.

Verserna lyda enligt A:

> husbo*n*din ok husfrua*n* hafua ha*n* kæra
> the vilia honu*m* g*e*rna til thiænist væra.

---

[1] Lütjens framkastar s. 59 en skarpsinnig fast osäker gissning om v. 1636. Han anser att denna »wenig sinnvolle Zusatzvers»

> th*e*r siællan ku*n*ne vara modh

(G *worde* i st. f. *vara*), sagt om Orillus nr 2, ursprungligen innehållit en anspelning på den liksom Oril(l)us från Wolframs Parzifal kända system till Orillus *Cunnewåre*. Om denna hypotes skulle träffa det rätta så får det Orillus nr 1 (v. 1631) som är korrumperad. V. 1635 f. kunde exempelvis ha lytt:

> herra Orillus, then riddar godher,
> the skøna Kunnevara brodher.

[2] Hos Lütjens (s. 62) heter det: »Zwei endlich — Tidones und Lanzelot — begegnen nur während des Turnierverlaufs, woran wir keinen Anstoss zu nehmen brauchen; solch sprunghaft plötzliche Einführung, nicht nur von bekannten Helden, ist typisch für derartige Schilderungen».

Digitized by Google

I B[1] motsvaras dessa två verser av fyra:

hans husbonde ær honum kæræ
wil honum gernæ til tiænist wæræ
swa giorde och hans husfrugha
medh makt och all sin mogha.

Någon anledning att misstänka det andra versparet som interpolerat torde ej finnas. Rimmet blir korrekt om *mogha* ändras till **mugha*. Jämför:

Fr 1207 f.: iak vil idher thiæna medh alla mina mugha[2]
for liofheet iak bær til thenna frugha;
Fr 3193 f.[3]: swa at thera mæn medh makt och mogha
thiænto them medh helom hugha;
Iv 5507 f.: iak vil medh makt ok mugha
sæta han vidh sina (hus)frugha.

Härav följer att *ok husfruan* i A 2237 måste strykas. B:s *ær* i samma vers är väl omöjligt. Vi få sålunda ändra A *hafua* till sing. *hafuer*. Vidare måste i samma vers *kæra* ändras till *kæran* ack. mask. (oböjt *kær* vore också möjligt, men ger ännu sämre rim); så Cederschiöld, Rimlista s. 236. Rimmet *kæran* : *væra* har paralleller, i Fr åtminstone *stænder* : *hænder*, varom se ovan s. 42 f. — Rekonstruktionsförsök:

hans husbonde hafuer han kæran,
wil honum gernæ til tiænist wæræ,
swa giorde och hans husfrugha
medh makt och all sin mugha.

24. V. 2447 f.

A: ok thykte honum værra vara
at hans dotter monde borto vara;
B: æn thøkte honum waræ werre
at hans dotter borte æræ.

[1] Partiet i fråga saknas på grund av stark förkortning och omarbetning i G.

[2] *allom mogha* B.

[3] Endast i B.

Digitized by Google

Versparet saknas i G. Det identiska rimmet *vara* : *vara* i A kan ej ha tillhört originalet. B *ære* är meningslöst. Med hänsyn till de säkra rimmen *herra* : *ære* (subst.) 39 f., *herra* : *hære* 643 f. torde man kunna restituera sålunda:

æn thøkte ho*num* waræ w*erre*
at hans dott*er* monde borto v æ r a.

25. V. 2555 f.

När hertig Fredrik blivit uppdragen ur havet, försöker man halshugga honom, vilket dock tack vare dvärgakungens ring icke lyckas. Då yttrar drotsen: Du har ej ännu undsluppit mig;

A: thu skal æn dø at iak th*et* seer hæræ
tho at thik thykk*er* th*et* nu gaman[1] væra;
B: thu skalt æn døø at iach th*et* see
tho at thik thykk*er* at ske*m*ptan lee;
G (1768 f.): thw skalt død th*et* skal jech see
jech skal thik lidh*en* glede thie.

Att rimordet i v. 2555 varit *see* framgår av överensstämmelsen mellan B och G. B:s läsart är här god (»Du skall dö i min åsyn»). V. 2556 kan med stor sannolikhet restitueras:

tho at tik thykk*er* at ske*m*ptan s e,

där *se* är pres. konj. av *vara*. På så sätt hålla vi oss synnerligen nära till formen i B (*f* och *l* förväxlas ofta[2]) och till innebörden i A. Rim mellan likljudande men olikbetydande ord är vanligt. För konstruktionen *thykka* + *at*-sats med konj. jfr t. ex. »tha thotte kononne at th*et* waare got» MB 1: 160. I Eufemiavisorna förekommer pres. konj. *see* åtminstone Iv 2163 (i Al ofta).

26. V. 2601—2604.

A: [hans stalgardh var yfrith rik
m*edh* dyra ørs swa kostelik]

[1] Ändrat från *skæmptan*.
[2] Så t. ex. i B *willelikæ* i st. f. A *viselika* v. 2903 (jfr ovan s. 24).

Digitized by Google

the sadhladh varo ok væl til redho
ther the herra skuldo a ridha
ok skuldo thædhan fara
thet førsta thet matte vara;
B: the sadhlæt waræ och wæl til redhæ
ther the herra a thera ledhæ
skuldo etc.

G, som saknar det sista versparet, läser 1820 f.:

thÿ sadlæ war och ther til redhæ
som then herræ skwlde i ridhe.

Då inga för A och G gemensamma fel kunnat påvisas (liksom ej heller för B och G), måste AG stå nära det ursprungliga i v. 2602; det tvåstaviga *ledhæ* i B är f. ö. misstänkt. Å andra sidan är ett så dåligt rim som *redho* : *ridha* otänkbart. A och G måste då oberoende av varandra ha gjort en och samma nära till hands liggande ändring. Originalet torde ha haft (*a*) *redha*, verb. Ett verb *aredha* förtecknas med tveksam översättning 'tillreda, tillrusta' i Söderwall, Supplement med ett citat från tiden 1513—1527. Det enkla *redha* användes ofta just om hästar (jfr subst. *redhe* n.). Att hästarna stodo sadlade är ju tänkbart om ock ej särdeles troligt, men om så var fallet passar det knappt att tala om att ytterligare (*a*)*redha* dem. Jag följer därför i v. 2601 G och läser:

hans stalgardh var yfrith rik
medh dyra ørs swa kostelik
— the sadhla varo ok væl til redho —
ther the herra skuldo a redha
ok skuldo etc.

27. V. 2655—2662.

Hertig Fredrik underrättar konungen av Skottland att han vill resa hem till sig. »Konungen swarade (honum) ther til: Thet skal waræ som thu wil» (v. 2655 f). I de svenska handskrifterna är det därefter slut på kungens anförande; G (1870 ff.) fortsätter däremot:

Digitized by Google

m*edh* alt th*et* rigdom jech for maa heræ
wil jech edh*er* til tienieste (!) wæræ
alt th*et* stwndh th*er* jech maa lewe
tha ær jech edh*er* skyldÿgh ath giwæ
pris och æræ i allæ madhæ
for i mægh halp aff høweligh wodhe.

Ehuru det naturligtvis är möjligt att dessa verser här äro ursprungliga, synes det mig troligast att så ej är förhållandet. Nästan i samma ordalag har samma person uttalat sig då hertig Fredrik frälst honom och Belaphir ur jättens våld, G 1018—1025:

hwad wi for ma bode
th*er* skullæ i ow*er* radhæ
bodhe ow*er* folk och saa ow*er* landh
the skal alt tiene til ed*er* handh
j medh*en* wi maa lewe
jech ær edh*er* skyldug ath giwe
pris och æræ i allæ stadhe
for i os halp fra skadhe (wadha BA).

Därefter heter det enligt B:

ha*n* loth ho*num* th*er* begaffua
m*edh* ørs och dyræ haffua
ee mædh*en* the wildo haffua
2660 ha*n* loth th*er* m*edh* ladha
en kameell so*m* skulde bæræ
the klenat kon*un*gen gaff ho*num* thære
so*m* ho*num* waro senth fra ow*er* mæræ.

A visar följande avvikelser: v. 2660 *ok* tillagt före *ther*; v. 2661 *ther* i st. f. *so*m; den sista överskjutande versen saknas.

G läser (1876—1881):

han lodh hertwg frederik tha begawe
m*edh* ør (!) och rige hawe
ha*n* lod oc fra ledhæ thæræ
jen ka*m*mel th*er* skulde bæræ
the klenodÿwm man gaff ha*num* thæræ
och ha*num* war send ow*er* mæær.

Digitized by Google

Den sista versen är alltså — som man kunde vänta — ursprunglig. V. 2660 med sitt dåliga rim är korrumperad. Som så ofta är det en följd av verser med samma rimslut som blivit fördärvad. Sedan i A + B *ledhæ thæræ* blivit *ladha* 'lasta' har v. 2659 inskjutits för att åstadkomma ett nödtorftigt rim till *ladha*. Sakligt är *the wildo* i denna vers föga lämpligt. Rekonstruktion:

Ha*n* loth ho*num* the*r* begaffua
me*dh* ørs och dyræ haffua;
ha*n* loth ok fram ledha thære
en kameell the*r* skulde bæræ
the klenat kon*un*gen (el. h a n ?) gaff ho*num* thæræ
so*m* (resp. the*r*) ho*num* waro senth fra ow*er* mæræ.

Att den sista versen är ursprunglig har anmärkts av Lütjens (s. 34). Möjligt vore även att i sista versparet läsa *thær*: *mær* (jfr G).

28. V. 2679 f.

thæs wardho riddara och swe*n*næ gladh
och thakkade gudh och ha*ns* nadh.

Så B. A har v. 2679 *swna* för **swena* och tillägger i v. 2680 *hælgha* efter *hans* men stryker det första *och*. G (1898 f.):

thess worthæ ridde*r* och swe*n*ne glade
the takede gud for the*n* myglæ nade.

Cederschiöld antyder Rimlista s. 13 möjligheten av att man bör läsa *gladhe* : *nadhe*. Detta är uppenbart riktigt, ty enstavig form *nadh* förekommer f. ö. ingenstädes i Eufemiavisornas eller Erikskrönikans rim, under det att *nadhe* (*nadha*) enligt Cederschiöld s. 18 f. förekommer som rimord 83 gånger. I v. 2680 är G *for* bättre än *och* BA; troligen bör även *then* G insättas i st. f. *hans* BA: nästa vers lyder: *han haffde giorth* (*them*) *at* (*j*) *thy sinne*. A *hælgha*, G *myglæ* torde vara senare tillägg för att få versen fyrtaktig (jfr mina Stud. 1: 23 ff., R. Pipping, a. a. anm. 510). — Alltså snarast:

Digitized by Google

thæs wardho riddara och swe*n*næ gladhe
och thakkade gudh for the(n) nadhe.

29. V. 2737 ff., 2758 f., 2762 f., 2764 f.

I skildringen av de främmande gästernas ankomst till hertig Fredriks bröllop har G bevarat en hel del verser, som säkert tillhört grundtexten men gått förlorade i BA. Så inskjuter G efter v. 2738 ett verspar (1958 f.) som är absolut nödvändigt för sammanhanget:

ko*n*ni*n*gen aff engeland kam och thæræ
try hwndrede ridd*e*r fuldæ ha*n*u*m* m*e*d*h* æræ.

Anledningen till att dessa verser försvunnit i BA är den gamla vanliga: originalet har haft 4 verser i rad med rim på *-æra*; av dessa äro de två första blott bevarade i BA (2737 f.), de två senare blott i G.

Efter v. 2758 inskjuter G 4 verser utan motsvarighet i BA (1980—1983):

matte jech sa wndfongen weræ
mæg tøtte th*e*t wæræ jen høwelig æræ
hwar jech i werilden ko*m*mer fram
som han war heræ aff mangen mand.

Det orena rimmet i sista versparet har paralleller i den vanliga typen *hem* : *igen* (se Cederschiöld, Rimlista).

Efter v. 2762 tillägger G (1988 f.):

th*e*r kam i th*e*m same wold
glede meræ æn M fold.

Här torde *wold* 'vall' syfta på »th*e*n hedhe wiidh», där gästerna enligt v. 2728 uppslogo sina tält. Om *glede* är riktigt, får väl *kam* ändras till *var*; *kam* kan bero på dittografi, jfr G 1987:

han kam alt sa kosteligh.

Digitized by Google

Alltså förslagsvis:

ther var a then sama val
glædhi mere æn thusandfal.

För rimmet jfr åtskilliga rim i Alexander av typen *all* : *thusand fall* (se Söderwall s. v. *thusandfald*).

Slutligen tillägger G efter v. 2764 6 verser (1992—1997):

thier*is* biscop*er* och ka*n*nikær
klerke och mwnkæ war owert th*er*
ka*n* allæ til th*en* høghtidh
hwer ærligh effte*r* thier*is* sidh
sa myghe*t* folk man th*er* saa
som jordh och wandh mÿest gribæ maa.

De två första verserna synas mig med rätt stor sannolikhet kunna restitueras genom insättande av den vanliga formen *kanunker* (hos Söderwall som uppslagsform). Jag föreslår:

Thera biskopa ok kanunka,
klærka ok swa munka
komo alle til the(n) høghtidh
hwar ærlik æfter thera sidh.
Swa mykit folk man ther sa
som iordh ok vatn mæst gripa ma.

Gripa står tydligen i en hos Söderwall ej belagd betydelse 'rymma'.

30. V. 2987—2994.

Vid skildringen av dvärgakungens ankomst till hertig Fredriks bröllop heter det enligt B:

th*en* litzlæ kon*u*ng haffde aa
och drøtni*n*gen kapor twa
aff silke klæde*r* wnde*r*lik
at aldr*i*k enghin th*er*a sliik
at allæ the h*er*ra førre saa
the sagdo allæ sama*n* swa

Digitized by Google

the kapor waro dyræ och wnd*er*likæ
ma*n* find*er* ey j hwar stadh slikæ.

Viktigare avvikelser i A:

v. 2987: *op a* i st. f. *aa*;
2989: *gøra* i st. f. *klæd*er;
2990: *at ald*re *sa æng*i*n the*r*a* lik;
2991: *aff* i st. f. *at*, *ma*n *the*r i st. f. *førr*e;
2994: *ma*n *finder ække the*r*a lika.*

G bjuder en rätt avvikande text. I v. 2989 stöder A:s läsart *gøra* av *giord* i G 2226. Svarande mot v. 2990 ff. har G 2227—2233:

the*t* jngen man haw*er* a*n*nen sligh
aff alle the andræ h*er*rær righe
j*n*gen war th*er* slige
aff allæ the h*er*rær the føræ saa
the saffde allæ som saa
thieræ harnskæ war dyræ och wnd*er*lig
man find*er* jckj mange sligh.

I v. 2990 har tydligen A bevarat det ursprungliga. Det mindre vanliga *lik* = *lika* (denna kortare form flerestädes i Alexander, se Söderwall) har, säkerligen oavhängigt, i B och G utbytts mot en form av *slik*. Att G:s tre gånger återkommande *sligh, slige* är riktigt, är ju föga troligt, men G har troligen rätt antal verser. Vidare är harnesk i v. 2993 antagligen det rätta, eftersom kappornas beskaffenhet är så noggrant utredd i det föregående.

Ett försök till rekonstruktion måste utfalla mycket osäkert. Jag föreslår:

Th*e*n litzlæ kon*ung* haffde (op) aa
och drøtni*n*gen kapor twa
aff silke gøra wnd*er*lik
at ald*re* sa æng*i*n th*e*r*a* lik
aff alla the andra herra rika;
æng*a* varo ther slike
aff allæ the h*er*ra the førr*e* saa;

Digitized by Google

the harnisk waro dyræ och wnd*er*likæ;
ma*n* find*er* ey j hwar stadh slikæ.

31. V. 3087 f.

I v. 3080 ff. berättas hur hertig Fredrik följer dvärgakungen till vägs och tar avsked av honom. Därefter heter det i A (3087 f.):

Konu*n*gin thakkar honu*m* lioflik
tha reedh h*er*tugh fræderik etc.

B har i stället:

kon*un*gen swarade liuffuelik
tha r*e*dh etc.

B:s *swarade* visar sig genom G vara det rätta. Härav följer att något är utfallet efter v. 3087, och dessa verser återfinnas även i G (2295—2298):

[ko*nn*in*g*en swaredhæ ha*nu*m leweligh]
jech wil allæ dage tiene thik
medh*e*n jech i werden lewe maa
til ed*er* tieniste och hied*er* bestaa
the skyldes tha ath sa leweligh.

Här ser man alltså anledningen till luckan i BA: skrivaren har hoppat från en vers som slutat *liuffuelik* till en annan med samma slut några rader längre ned (Lütjens s. 14 f.).

Vad restitutionen av dessa verser angår är det endast den tredje av de utfallna verserna som vållar några svårigheter. Någon betydelse hos *besta* som här kunde förutsättas är ej känd. Men v. 1067 f. lyda (enligt A):

mit liiff skal til idhra thiænist sta
mædhan iak ij værldine lifua ma.

Det förefaller då ytterst sannolikt att samma verser ursprungligen stått här. Alltså:

Digitized by Google

Kon*un*gen swarade (honu*m*) liuffuelik:
»Iak vil alla dagha thiæna thik;
mædhan iak i værldinne lifua ma
mit lif skal til idhra thiænist sta».
The skildos tha at swa liufuelik.
Tha *r*edh h*e*rtigh Frede*r*ik, etc.

32. V. 3209—3218.

Det är ett synnerligen anmärkningsvärt förhållande att dessa verser, som omtala drottning Eufemias förtjänster om »Hertig Fredrik», icke finnas i G. Då G för textens konstituering har samma vitsord som A + B, följer härav att det, rent textkritiskt sett, är lika sannolikt att verserna i fråga ej tillhört arketypen som att de funnits där.

Naturligtvis kan man säga att de strukits såsom utan intresse i den danska bearbetningen. Detta är möjligt. Men i de danska versionerna av Ivan och Flores ha de verser som nämna Eufemia bibehållits, så även i vår handskrift, Cod. Holm. K 47.

Jag har här endast velat peka på ett i min tanke viktigt faktum. För att lösa frågan om versernas ursprunglighet, måste även andra faktorer indras i undersökningen, något som här ej kan ske.[1]

33. V. 3219.

3219 A: Tha thusa*n*d aar ok thryhu*n*dhrath aar
3219 B: Tha thusændh och iij^{c} aar
3219 G (2409): tha M winte*r* och try c aar
3220 [fra gudz føtzlo lidhin war]

G:s läsart gör intryck av att vara ursprunglig (»lectio difficillior») och detta blir ytterligare sannolikt genom en jämförelse med Iv v. 5739 f.:

Tha thusand vinte*r* thry hundradh aar
fran gudz føzlo lidhin var.

[1] Jfr A. Nordfelt, Studier i modern språkvetenskap 8, s. 79, not 2.

Digitized by Google

Register över diskuterade verser.

Hertig Fredrik.

Vers.	Sid.
19—21	19 f.
74	20 f.
91	16
95 f.	21 f.
179 f.	22
254	23
266—278	24 ff.
319—324	28 ff.
325 f.	30
379 f.	30 f.
385 f.	31 f.
391 f.	35
399—402	36 f.
455	37 f.
461—464	38 f.
539	17
613—621	39 f.
683 f.	17
697 f.	17
725 f.	40 f.
822	41 f.
905—908	42 f.
1046	43 f.
1079—1082	44
1598—1612	45 ff.
1617—1640	47 ff.
1786	20 f.
1877 f.	23
1995 f.	23 f.
2237 f.	49 f.
2417 f.	50 f.
2555 f.	51
2601—2604	51 f.
2655—2662	52 ff.
2679 f.	54 f.
2737 ff.	55 f.
2758 f.	55 f.
2762 f.	55 f.
2764 f.	55 f.
2903 f.	24
2987—2994	56 ff.
3087 f.	58 f.
3209—3218	59
3219	59

Ivan lejonriddaren.

5307 f.	32

Flores och Blanzaflor.

1141 f.	31 f.
1657 f.	43

Erikskrönikan.

634 f.	33 ff.

Konung Alexander.

3399 f.	32
4587 f.	32, not 1

Ordregister.

amatiste	32
aredha v.	52
boghla	22
breff=bredh	12
bughla	22
**bukla*	22
bula	22
»*dameth*»	29
**dimith*	29
dor 'dörr'	30
drøtninginna	41 f.
»*dumth*»	29
fordha v.	35
Frædherike, nom.	22 ff.
»*hwarce*»	5 f., not
hyra, hyre	20 f.
ohyra, ohyre	20 f.
sky adj.	40
val 'val'	22
vær subst.	26 f.

◆

Digitized by Google

Af Kungl. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala utgifna skrifter.

I kommission hos Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B. i *Uppsala* och Otto Harrassowitz i *Leipzig:*

Band 1. 1890—1892. Utsåldt.

ERDMANN, A., Über die Heimat und den Namen der Angeln. — Pris 2 kr.

PIEHL, Om betydelsen af termen kanon och lämpligheten af dess användning inom den egyptiska konstens historia. — 0: 65.

ERDMANN, A., Die Grundbedeutung und Etymologie der Wörter Kleid und Filz im Germanischen, nebst einem Exkurse. — 1: 10.

BURMAN, E. O., Die Transscendentalphilosophie Fichte's und Schelling's dargestellt und erläutert. — Utsåld.

NORDWALL, J. E., Om svenska riksrådets utveckling mot centralisation under Gustaf II Adolf. — Utsåld.

Band 2. 1892—1894. Utsåldt.

GÖDEL, V., Katalog öfver Upsala universitets biblioteks fornisländska och fornnorska handskrifter. — Utsåld.

NYLANDER, K. U., Inledning till Psaltaren. — Utsåld.

ALMKVIST, H., Mechilta Bo Pesachtraktaten med textkritiska noter, parallelställen ur Talmud och Midrasch samt inledning och glossar. — 4: 50.

DANIELSSON, O. A., De voce ΑΙΖΗΟΣ quaestio etymologica. — 0: 75.

PERSSON, P., Nyare undersökningar på den Plautinska prosodiens område. 0: 75.

Band 3. 1892—1900. Utsåldt.

STAVE, E., Om källorna till 1526 års öfversättning af Nya Testamentet. — 3: 50.

ALMKVIST, H., Ein türkisches Dragoman-Diplom aus dem vorigen Jahrhundert, in Faksimile herausgegeben und übersetzt. — 0: 60.

BURMAN, E. O., Om Schleiermachers kritik af Kants och Fichtes sedeläror. — 4: 25.

PERSSON, P., De origine ac vi primigenia gerundii et gerundivi latini. — Utsåld.

WADSTEIN, E., Der Umlaut von **a** bei nicht synkopiertem **u** im Altnorwegischen. — 0: 80.

LUNDSTRÖM, V., Ein Columella-Excerptor aus dem 15. Jahrhundert. — 0: 40.

26419

Digitized by Google

Band 4. 1895—1901. Pris 10 kr. (12 Mark).

KJELLÉN, R., Riksrättsinstitutets utbildning i Sveriges historia. — 2: 75.

STAVE, E., Om källorna till 1541 års öfversättning af Nya Testamentet. — 3 kr.

WAHLUND, C., Die altfranzösische Prosaübersetzung von Brendans Meerfahrt, nach der Pariser Hdschr. Nat.-Bibl. fr. 1553 von neuem mit Einleitung, lat. und altfrz. Parallel-Texten, Anmerkungen und Glossar herausgegeben. — 7 kr.

Band 5. 1897. Pris 10 kr. (12 Mark).

SAHLIN, C. Y., Om den etiska seden. — 0: 60.

ALMKVIST, H., Ein samaritanischer Brief an König Oscar, in Faksimile herausgegeben und übersetzt. Mit einer Schrifttafel von J. Euting. — 0: 75.

NOREEN, A., Svenska etymologier. — Utsåld.

TAMM, F., Om avledningsändelser hos svenska substantiv, deras historia ock nutida förekomst. — 1: 50.

SUNDÉN, J. M., De tribunicia potestate a L. Sulla imminuta quaestiones. — 0: 75.

LANDTMANSON, I. S., Träldomens sista skede i Sverige. Ett kapitel ur vår äldre rätts historia. — 0: 75.

JOHANSSON, K. F., Bidrag till Rigvedas tolkning. — 0: 75.

WAHLUND, C., La belle Dame sans mercy. En fransk dikt. — 1 kr.

EDFELDT, H., Om bevisen för Guds verklighet. — 0: 40.

PIEHL, K., Quelques petites inscriptions provenant du temple d'Horus à Edfou. — 0: 50.

RIBBING, S., Prof. Chr. Jac. Boströms Föreläsningar i etiken, efter det muntliga föredraget upptecknade och redigerade. — Utsåld.

PERSSON, P., Om ett nyligen upptäckt fragment af en romersk kommunallag. — 0: 75.

v. SCHÉELE, F., Finnes det ett omedvetet själslif? — 0: 60.

GEIJER, P. A., Historisk öfverblick af latinets *qui* och *qualis* fortsatta som relativpronomina i de romanska språken. — 0: 60.

HJÄRNE, H., Svensk-ryska förhandlingar 1564—72. Erik XIV:s ryska förbundsplaner. — 2 kr.

DANIELSSON, O. A., Zur metrischen Dehnung im älteren griechischen Epos. — 1: 25.

Band 6. 1897—1900. Pris 10 kr. (12 Mark).

LIDÉN, E., Studien zur altindischen und vergleichenden Sprachgeschichte — 1: 75.

LUNDSTRÖM, V., Prolegomena in Eunapii uitas philosophorum et sophistarum. — 0: 75.

WADSTEIN, E., Runinskriften på Forsaringen. Vårt älsta lagstadgande. — 0: 50.

HALLENDORFF, C., Konung Augusts politik åren 1700—01. — 2: 25.

AHLENIUS, K., Till kännedomen om Skandinaviens geografi och kartografi under 1500-talets senare hälft. — 2: 25.

EKLUND, J. A., Nirvāna. En religionshistorisk undersökning. — 3 kr.

Digitized by Google

WADSTEIN, E., The Clermont Runic Casket. With five plates. — 1: 50.
TAMM, F., Om avledningsändelser hos svenska adjektiv, deras historia ock nutida förekomst. — 1: 15.
TAMM, F., Om ändelser hos adverb ock arkaiskt bildade prepositionsuttryck i svenskan. — 0: 65.

Band 7. 1901—1902. Pris 10 kr. (12 Mark).

TAMM, F., Sammansatta ord i nutida svenskan undersökta med hänsyn till bildning av förleder. — 2: 50.
v. FRIESEN, O., Till den nordiska språkhistorien. **1.** — 1: 25.
PIPPING, H., Om runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna. — 1: 75.
TAMM, F., Granskning av svenska ord. Etymologiska ock formhistoriska studier. — 0: 65.
VARENIUS, O., Räfsten med Karl XI:s förmyndarstyrelse. **1.** Dechargens gifvande och återkallande. — 3 kr.
HELLQUIST, E, Studier i 1600-talets svenska. — 3: 50.

Band 8. 1902—1904. Pris 10 kr. (12 Mark).

SAMUELSSON, J., Ad Apollonium Rhodium adversaria. — 0: 75.
EDÉN, N., Den svenska centralregeringens utveckling till kollegial organisation i början af sjuttonde århundradet (1602—1634). — 5: 75.
MEYER, E. A., Englische Lautdauer. Eine experimentalphonetische Untersuchung. — 1: 75.
AHLENIUS, K., En kinesisk världskarta från 17:de århundradet. — 1 kr.
VARENIUS, O., Räfsten med Karl XI:s förmyndarstyrelse. **2.** Den undersökande kommissionen af år 1675. — 2: 50.
SUNDSTRÖM, R. och LITTMANN, E., En sång på Tigre-språket upptecknad, öfversatt och förklarad af R. S. Utgifven och öfversatt till tyska af E. L. — 0: 90.

Band 9. 1904—1906. Pris 10 kr. (12 Mark).

COLLIJN, I., Drei neu aufgefundene niederdeutsche Einblattkalender des 15. Jahrhunderts. Ein Beitrag zur Geschichte des Lübecker Buchdrucks. — 0: 90.
VARENIUS, O., Beskattning och statsreglering i England. — 3: 25.
v. FRIESEN, O., Vår älsta handskrift på fornsvänska. — Utsåld.
HAHR, A., Konst och konstnärer vid Magnus Gabriel De la Gardies hof. Bidrag till den svenska konstforskningen. — 5: 50.
SJÖGREN, H., Zum Gebrauch des Futurums im Altlateinischen. — 4 kr.
v. FRIESEN, O., Till den nordiska språkhistorien. Bidrag **2.** — 0: 75.

Band 10: 1—2. 1912. Pris 27 kr. (30 Mark).

PERSSON, P., Beiträge zur indogermanischen Wortforschung. T. **1—2.** — 27 kr.

Band 11. 1906—1911. Pris 10 kr. (12 Mark).

LAGERCRANTZ, O., Elementum. Eine lexikologische Studie. **1.** — 2: 50.
STAAFF, E., Étude sur les pronoms abrégés en ancien espagnol. — 2: 50.

Digitized by Google

Collijn, I. och Staaff, E., Evangelios e Epistolas con sus exposiciones en romance. — 9 kr.
Zetterstéen, K. V., Den nubiska språkforskningens historia. — 0: 50.

Band 12. 1907—1909. Pris 10 kr. (12 Mark).

Petrini, E., Psykologiska dogmer. — 2: 75.
Hahr, A., Studier i Johan III:s renässans. **1.** Arkitektfamiljen Pahr. — 4: 50.
Hägerström, A., Das Prinzip der Wissenschaft. Eine logisch-erkenntnistheoretische Untersuchung. **1.** Die Realität. — 2: 50.
Löfstedt, E., Spätlateinische Studien. — 1: 50.
Gabrielson, A., Le sermon de Guischart de Beauliu. Édition critique de tous les manuscrits connus avec introduction. — 2: 75.

Band 13. 1910—1912. Pris 10 kr. (12 Mark).

Danielsson, O. A., Zu den venetischen und lepontischen Inschriften. — 0: 75.
Hahr, A., Studier i Johan III:s renässans. **2.** Villem Boy. Bildhuggaren och byggmästaren. — 3: 50.
Collijn, I., Neue Bruchstücke der Nibelungen Handschrift *L*. — 1: 75.
Nachmanson, E., Beiträge zur Kenntnis der altgriechischen Volkssprache. — 1: 15.
Schagerström, A., Upplandslagens ordskatt. — 1: 50.
Rudberg, G., Zum sogenannten zehnten Buche der aristotelischen Tiergeschichte. — 3: 75.

Band. 14. 1911—1913. Pris 12 kr. (14 Mark).

Engströmer, Th., Vittnesbeviset. Reglerna för dess värdering i svensk ordinär process. — 4: 50.
Hesselman, B., Västnordiska studier. **1.** — 2 kr.
Wieselgren, O., »Yppighets nytta». — 1: 25.
Wikander, H., Bidrag till läran om arbetsbetingsaftalet enligt svensk rätt. — 5: 50.

Band 15. 1913. Pris 12 kr. (14 Mark).

Hahr, A., Studier i nordisk renässanskonst. **1.** — 3: 60.
Hesselman, B., Västnordiska studier. **2.** — 1: 60.
Wittrock, G., Karl XI:s förmyndares finanspolitik 1661—67. — 10 kr.

Band 16. 1914. Pris 12 kr. (14 Mark).

Phalén, A., Zur Bestimmung des Begriffs des Psychischen. — 12 kr.

Band 17. 1915. (Utg. 1917.) Pris 12 kr. (14 Mark).

Wetter, Gillis P:son, Phōs (φῶς). Eine Untersuchung über hellenistische Frömmigkeit; zugleich ein Beitrag zum Verständnis des Manichäismus. — 3: 25.

Digitized by Google

SPEEDY BINDER
Manufactured by GAYLORD BROS. Inc.

Rexius, Gunnar, Det svenska tvåkammarsystemets tillkomst och karaktär. — 7 kr.
Rudberg, Gunnar, Neutestamentlicher Text und Nomina sacra. — 1: 75.
Reuterskiöld, C. A., Kyrkolag och borgerlig lag. — 0: 75.

Band 18. 1915—1917. Pris 14 kr.

Rexius, Gunnar, Studier rörande striden om finansmakten under Karl XIV Johan. — 3: 25.
Hahr, A., Studier i nordisk renässanskonst. **2.** — 5 kr.
Klingberg, Gustaf, Christopher Jacob Boströms föreläsningar i etik vårterminen 1861. — 2: 50.
Charpentier, Jarl, Die verbalen *r*-Endungen der indogermanischen Sprachen. — 3: 25.
Brusewitz, Axel, Studier öfver 1809 års författningskris. Den idépolitiska motsättningen. — 3 kr.

Band 19. 1917. Pris 14 kr.

Wittrock, G., Karl XI:s förmyndares finanspolitik 1668—72. — 10 kr.
Hägerström, Axel, Till frågan om den objektiva rättens begrepp. I. Viljeteorien. — 4: 50.
Richard Rolle's Meditatio de passione Domini. According to MS. Uppsala C. 494, ed. with introd. a. notes by Harald Lindkvist. — 2: 50.

Band 20. 1917—1919. Pris 30 kr.

Johansson, K. F., Über die altindische Göttin Dhiṣáṇa und verwandtes. — 9 kr.
Danielsson, O. A., Zu den lydischen Inschriften. — 1: 50.
Rudberg, G., Forschungen zu Poseidonios. — 15 kr.
Petrini, E., Psykologiska analyser. — 8 kr.

Band 21. 1918—1922. Pris 30 kr.

Almquist, Helge, Holstein-Gottorp, Sverige och den nordiska ligan i den politiska krisen 1713—1714. — 20 kr.
Lagercrantz, Otto, Euripides Hippolytus. — 4 kr.
Wadstein, Elis, Friesische Lehnwörter im Nordischen. — 1 kr.
Phalén, Adolf, Ueber die Relativität der Raum- und Zeitbestimmungen. — 8 kr.

Band 22.

Ekblom, R., Zur Physiologie der Akzentuation langer Silben im Slavo-Baltischen. — 2 kr.
Noreen, Erik, Studier rörande Eufemiavisorna. I. Textkritiska anmärkningar till Flores och Blanzaflor. — 2 kr.
Hagendahl, Harald, Die Perfektformen auf *-ere* und *-erunt*. Ein Beitrag zur Technik der spätlateinischen Kunstprosa. — 1: 50.
Ekblom, R., Der Wechsel *(j)e-* ~ *o-* im Slavischen. — 1: 75.

Digitized by Google

v. FRIESEN, OTTO, Om det svaga preteritum i germanska språk. — 1: 75.
NOREEN, ERIK, Studier rörande Eufemiavisorna. II. Bidrag till hertig Fredriks textkritik. — 1: 75.

BYGDÉN, L., Förteckning å tryckta och otryckta källor till landskapet Uplands och Stockholms stads historiskt-topografiska beskrifning, förnämligast hämtade ur Westinska samlingarne i Upsala universitets bibliotek. Pris 3 kr.
Uppländska domböcker utg. av K. Hum. Vet.-Samf. I. Vendels sockens dombok 1615—1645, utgiven genom NILS EDLING. Pris 10 kr.

I kommission hos Wahlström & Widstrand, *Stockholm:*
Urkunder till Stockholms historia. I. Stockholms stads privilegiebref 1423—1700, af K. Hum. Vet.-Samf. utgifna genom K. HILDEBRAND och A. BRATT. H. 1—4. Pris 11 kr. 25 öre.
Uppland. Skildring af land och folk, af K. Hum. Vet.-Samf. utgifven genom A. ERDMANN och K. HILDEBRAND. Bd 1—2. Pris 25 kr.

UPPSALA 1927. ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.
26419

Digitized by Google

SPEEDY
BINDER
Manufactured by
GAYLORD BROS. Inc.

Digitized by Google

Digitized by Google

SPEEDY BINDER
Manufactured by
GAYLORD BROS. Inc.
Syracuse, N. Y.

Digitized by Google

N:r 1466

PRIS 1 KR. 75 ÖRE

UPPSALA 1927. ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B. 26419

Digitized by Google

SPEEDY
BINDER
Manufactured by
GAYLORD BROS. Inc.
Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

MX 002 264 015

Digitized by Google

Digitized by Google